

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURAN JÄSENLEHTI 1/2018

SUSIKKO 1/2018

Valtavirtaa ja koskien kuohuja	3	Kotimaan retkeily: Pohjanmaan lakeuksille ...	14
Tervetuloa vuosikokoukseen	4	Talven selän taittajaiset	14
Kutsu	4	Aulangon puuhuutokauppa	17
Esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkija- tapaaminen	4	Ulkomaisten puulajien viljelyn historia Suomessa	23
Toimintakertomus 2017	5	Metsähistorian kuulumisia Ruotsissa ja vähän Norjassakin	24
Toimintasuunnitelma 2018	7	Savon saloilta metsävaikuttajaksi	28
Tilinpäätöksiä ja talousarvio 2018	11		
Luston vuoden 2018 näyttelyt	12		

Susikko

Metsähistorian Seura ry:n jäsentiedote
1/2018

<http://www.metsahistoria.fi>
[seura\(at\)metsahistoria.fi](mailto:seura(at)metsahistoria.fi)

ISSN-L 1799-0750
ISSN 1799-0750

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry
Ilmestyminen: kolme kertaa vuodessa
Toimituskunta: Antti Koskimäki, Tapio Kamppila,
Juha Aaltoila, Maija Kovanen
Taitto: DTPage Oy

Susikossa julkaistaan metsähistoriaan liittyviä tekstejä
ja kuvia. Tekstiehdotuksia voi lähettää seuran osoitteeseen
koskix@hotmail.com. Tekstin kirjoittamisessa on noudatettava
kirjoitusohjeita, jotka ovat seuran kotisivuilla
<http://www.metsahistoria.fi/julkaisut/susikko>.

Kansikuva on otettu 1920- tai 1930-luvulla. Alkuperäinen kuva-
teksti on "Lehtikuusikko, lähes 200 vuotta vanha". On mahdollista,
että kyseessä on vuonna 1738 kylvetty Raivolan lehtikuusikko
Karjalan kannaksella. Polulla olevat ihmiset antavat viitteen
puiden koosta. Kuva: Lusto, Suomen Metsäyhdistyksen kokoelma,
Metsätaloudellinen Valistustoimisto.

Puheenjohtaja Antti Koskimäki,
koskix@hotmail.com
Varapuheenjohtaja Pekka T. Rajala

Muut hallituksen jäsenet
Tapio Kamppila, *sihteeri*
Pirkko Kivinen
Helkamari Knaapi
Maija Kovanen
Kari Mielikäinen
Jaakko Niemistö
Heikki Roiko-Jokela
Anna-Leena Simula

Taloudenhoitaja RT Safir Oy
Kalliomäentie 18, 57600 Savonlinna
p. 050 352 6647

Valtavirtaa ja koskien kuohuja

Pitkin viime vuotta on muistettu ja nyt edelleen muistellaan sata vuotta sitten tapahtuneita asioita. Vuosi 1917 oli merkkipaalu maamme historiassa – Suomesta tuli itsenäinen valtakunta. Kansaa, joka sittemmin alkoi käyttää itsestään nimitystä suomalaiset, on elänyt täällä liki kymmenen tuhatta vuotta. Täällä päin on kehittynyt ja kehitetty myös omintakeinen kulttuuri kaiken arkisen, ankarankin ponnistelun ohessa. Historiaa on tehty harva se päivä eri puolilla asuttavaksemme ottamaamme aluetta.

Nyt ja tästä eteenpäin on kulunut sata vuotta, milloin mistäkin itsenäisen Suomen vaiheesta. Satavuotisjuhlia riittää. Juuri näinä aikoina on kulunut sata vuotta sodasta, josta kehittyi verinen sisällissota. Siitä eteenpäin tullaan suurta hyvinvointia edistäviin vaiheisiin ja kahdesti kuitenkin tilanteeseen, joissa henkiä on menetetty kymmenin tuhansin. Kaikille sadan vuoden mittaan tapahtuneille vaiheille osaamme nykyihmiset antaa kunnioittavan arvonsa.

Elämisen ehdot täällä päin maailmaa ovat olleet ankarat. Isoin osa historiaamme on eletty kivikautta. Se on ollut miltei paljain käsin elämistä, kun sitä katselee tämän päivän silmin. Ajatellaanpa syksyistä, märkää lunta tipauttelevaa päivää muutama tuhat vuotta sitten; Perhe on katsellut turvemajan oviaukolla maisemaa ympärillään, kenties pian lisääntyvää perhettään ja vaikkapa saalismaita. Hyvin ovat esi-isämme luottaneet itseensä ja taitoihinsa, kun ovat tienneet talven olleen edessä.

Puhutaan vanhoista demokratioista. Milloin missäkin sanotaan olevan maailman vanhimman demokratian. Niinköhän kuitenkin? Yksilöt, perheet ja sukukunnat ovat juuri täällä kehittäneet elämäntavan, jossa on välttämätöntä toimia yhdessä ja sopia asiat sen mukaan. Väärät päätökset ovat saattaneet maksaa ihmishenkiä. Kannatti ja kannattaa ajatella etukäteen ja huolella. Kaikkien taidot ovat olleet tarpeen yhteisön elämiselle. Toisaalta, yhteisiä tekemisiä väisteleviä ihmisiä ei ole voitu hyväksyä joukkoon ja toisia vahingoittavat ihmiset eivät kertakaikkiaan ole tulleet kysymykseen. Jos eivät tuollaiset elämisen otteet ole demokratiaa, niin mikä sitten.

Valtaosa sataa vuotta on onneksi eletty rauhan aikaa. Siitä voisi käyttää hieman kulahtanutta nimitystä valtavirta. Sen juoksussa on ollut ankaria koskien kuohuja, joihin edellä viiittasin. Valtavirralla on antanut vauhtia ja voimaa suomalainen metsä. Ilman sen antamia raaka-aineita ja mahdollisuuksia täällä ei välttämättä olisi kyetty elämään lainkaan. Samalla on kehittynyt ominintakeinen metsäkulttuuri. Se on esillä jo vuosikokouksessa. Kaikki metsiin liittyvä on tai voi olla seuramme mielenkiinnon kohde.

Metsäkulttuuri ja metsäsuhde ovat nyt osa kansallista metsästrategiaa. Niitä pidetään aineellisen metsällisen toiminnan voimavaroina. Tämä on erinomaista. Kulttuuri onkin liikkeelle paneva ja vauhdissa pitävä voima, ei pelkästään jokin juhlapuheissa esiteltävä erikoinisuus tai vitriinissä ihailtavaa perinnettä. Valtavirta sen kuin vahvistuu.

Tervetuloa kaikki Metsähistorian Seuran vuosikokoukseen. Siellä saa parhaiten selvän, mitä alkaneen ja tulevien vuosien toimintaan sisältyy. Yhtä lailla hyvä on tulla tarkentamaan suunnitelmia ja kyselemään. Joskus hyvä kysymys on parempi kuin hätäinen ja huono vastaus. Sekin on opittu kansamme vaiheissa.

Antti Koskimäki

Tervetuloa vuosikokoukseen

● Kutsu

Metsähistorian Seura ry:n vuosikokous pidetään keskiviikkona 21.3.2018 kello 13.00 Tieteiden talossa Helsingissä, Kirkkokatu 6, 5. kerros, sali 505.

Vuosikokousasiat:

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjan tarkastajaa ja kaksi ääntenlaskijaa
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Hyväksytään kokouksen työjärjestys
5. Esitetään tilinpäätös, vuosikertomus ja toiminnantarkastajien lausunto
6. Päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä
7. Vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja meno-arvio sekä liittymis-, jäsen- ja kannatusmaksun suuruus kulumassa olevalle vuodelle
8. Päätetään hallituksen jäsenten ja toiminnan-tarkastajien palkkioista matkakulujen korvauksista
9. Valitaan hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet erovuoroisten tilalle
10. Valitaan kaksi toiminnantarkastajaa ja heille varamiehet
11. Käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat
12. Kokouksen päättäminen

Hallitus

● Esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkijatapaaminen

Vuosikokouspäivän ohjelma jatkuu. Kahvitauko pidetään noin kello 14.00.

Kello 14.30 esitelmätilaisuus ja keskustelua metsä-kulttuurista ja metsäsuhteesta. Suomalaisten suhteita metsiin on selvitetty tuoreessa tutkimuksessa ja metsä-kulttuurinen näkökulma on tulossa vahvemmin osaksi kansallista metsästrategiaa. Metsäsuhteajattelu avaa uusia mahdollisuuksia monitahoiselle metsäkeskustelulle ja metsiin liittyvien tavoitteiden ymmärtämiselle ja limittämiselle. Näitä käsitteitä, suomalaisia metsäsuhteita ja metsäsuhteajattelua osana metsätoimijakenttää tarkastelevat erityisasiantuntija Katja Matveinen maa- ja metsätalousministeriöstä, kokoelmapäällikkö Leena Paaskoski Lustosta ja nuorisoviestinnän johtava asiantuntija Sirpa Kärkkäinen Suomen Metsäyhdistyksestä.

Tarjoilua, tilaisuus päättyy kello 17.00.

Tarjoilujen järjestämiseksi vuosikokoukseen, esitelmätilaisuuteen sekä jäsen- ja tutkijatapaamiseen pyydetään ilmoittautumaan 15.3.2018 mennessä seura@metsahistoria.fi.

● TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2017

Vuosi 2017 oli Metsähistorian Seuran 23. toimintavuosi.

1. Yleistä

Seuran jäsenmäärä 31.12.2017 oli 274 varsinaista jäsentä (2016: 292) ja 10 kannattajajäsentä (2016: 10).

Seuran hallitus vuosikokouksen 29.3.2017 jälkeen oli seuraava: Antti Koskimäki – puheenjohtaja, Pekka T. Rajala – varapuheenjohtaja, muut jäsenet; Pirkko Kivinen, Helkamari Knaapi, Maija Kovanen, Kari Mielikäinen, Jaakko Niemistö, Heikki Roiko-Jokela ja Anna-Leena Simula. Hallitus piti viisi kokousta. Kokouspaikkana oli Tieteiden talo, Helsinki, Kirkkokatu 6.

Seuran sihteerin tehtäviä hoiti Tapio Kamppila. Taloudenhoitajana toimi Reija Turunen (RT Safir Oy). Toiminnantarkastajat olivat Esko Pakkanen ja Jaakko Punkari.

Metsähistorian Seura on Tieteellisten seurain valtuuskunnan ja Suomen Metsäyhdistyksen jäsen.

2. Toiminta

2.1. Toiminnan kehittäminen

Vuonna 2012 hyväksytty strategia 2012–2017 tarkistettiin hallituksen 9.1.2017 pitämässä kokouksessa. Toiminta-ajatuksensa mukaan seura edistää monitieteisesti metsähistorian ja -perinteen tutkimusta, tallennusta ja harrastusta sekä viestintää. Toiminta tiivistettiin näihin neljään toimialaan ja niiden kehittämiseen nimettiin kullekin työryhmä. Työryhmät aloittivat toimintansa vuoden aikana ja töistä saatiin aineksia jo kertomusvuoden toimintaan sekä vuoden 2018 toiminnan suunnitteluun.

2.2. Kokoukset ja esitelmätilaisuudet

Seuran vuosikokous, esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkijatapaaminen pidettiin Tieteiden talossa Helsingissä 29. maaliskuuta 2017. Puheenjohtajana toimi

seuran kunniajäsen, professori Matti Leikola. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat.

Kokouksen jälkeen pidetyssä tilaisuudessa kuultiin kaksi esitystä. Simo Hannelius tarkasteli metsäkiinteistöjen arvonmäärittystä otsikolla 'pitäisikö klassiset metsänarvonlaskennan oppikirjat polttaa'. Esityksessä kuultiin laajoihin aineistoihin sekä kokemukseen perustuvia arvioita erilaisista metsänarvon laskennan menetelmistä.

Toisena alustajana oli Antti Koskimäki. Hän kertoi kaskeamisesta ja kaskikulttuurista. Selostus antoi myös taustatiedot ja selkoa Padasjoen Vesijaolle kaadetusta kaskesta, joka suunniteltiin poltettavaksi kesällä 2017. Kaski on osa Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlaa ja se toteutetaan yhteistyössä Metsähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen kanssa, jonka tutkimusmetssä kaski sijaitsee.

2.3. Kotimaan opintomatka Punkaharjulla ja Savonlinnassa

Syyskuun 15.–16. päivänä toteutettiin retkeily Punkaharjulle ja Savonlinnaan yli 40 osallistujan joukolla. Ensimmäisenä kohteena oli Lusto kokoelmineen sekä erikoisnäyttelyineen. Savonlinnassa kohteena oli Laitaatsilta, jossa perehdyttiin alueen merkitykseen telakkana ja sisävesiliikenteen merkittävänä kohtana. Siirtyminen Savonlinnaan tehtiin risteillen S/S Kalle Tihveräisellä, jolloin liki saatiin tuntuma liki äänettömän höyryvoiman puhtiin.

Retkeilyn ensimmäisen päivän iltana julkistettiin Jaana Laineen kirjoittama Metsäntutkimuslaitoksen historia Metsästä yhteiskuntaan. Näin retkeläiset saivat olla ensimmäisenä yleisönä merkittävälle kirjalle.

Retkeilyn toisena päivänä pidettiin tilaisuus aiheella Suomen kaksisataa vuotta. Kuultiin alustukset menneestä sadasta vuodesta sekä koetimme siirtyä ajatuksissa sadan vuoden päähän. Seuraavina kohteina olivat Punkaharju ja Punkaharjun puulajipuisto sekä tutki-

mustoiminta alueella. Retkeily päätettiin istuttamalla taimia sukupolvien metsään. Näin ryhmä liittyi isoon istuttajajoukkoon, joka istutti kesän mittaan taimia yhteen maamme itsenäisyyden 100-vuotisjuhlinnan kohteeseen.

Retkeilystä kaikkineen on selostus Susikossa 3/2017.

2.4. Tutkimus-, seminaari- ja asiantuntijatoiminta

Talven selän taittajaiset pidettiin Tieteiden talossa 3. helmikuuta. Tilaisuuden aiheena oli suomalaisen metsäkehitysavun pitkä kaari 1950-luvulta nykypäivään. Tilaisuuden vastuuhenkilö oli Anna-Leena Simula, joka toimi myös tilaisuuden puheenjohtajana. Alustajina toimivat Vesa Kaarakka, Thomas Selänniemi ja Pekka T. Rajala.

Tilaisuudessa tehtiin kaksi merkittävää aloitetta. Suomalaisesta metsäkehitysavusta kertova kirja päätettiin myös laittaa suunnitteluun. Toisena ajatuksena oli tukea Suomen Somalia-verkoston koulutustoimintaa Somaliassa. Seuran hallitus teki myöhemmin päätöksen tukea verkostoa 300 eurolla. Summalla on kohtalainen vaikutus kohdemaassa. Yhdyshenkilönä toimi kehitysmaiden metsänhoidon professori Olavi Luukkanen.

Enemmän Talven selän taittajaisista Susikossa 1/2017.

Metsähistorian Seura järjesti yhteistyössä Luston ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen kanssa tutkijaseminaarin Jyväskylässä 27.4.2017. Seminaarin aiheena oli suomalainen metsäsuhde. Tilaisuuden avasi ja puhetta johti Heikki Roiko-Jokela. Väen toivotti tervetulleeksi laitoksen johtaja, professori Jari Ojala. Ensimmäisenä alusti professori Mark Kuhlberg vertaillen Suomen ja Kanadan metsähistoriaa. Hän tuli Laurentian Universitystä Kanadan Ontariosta.

Seminaarissa kuultiin alustukset Reetta Karhunkorvalta, John Björkmanilta, Helena Lonkilalta, Ilona Hankoselta, Mervi Löfgreniltä, Tuulikki Hallalta, Sari Tuuva-Hongistolta, Jaakko Nippalalta ja Jaakko Ruuskalta. Tilaisuus ja esitykset ennakoivat tulevaa Vuosilustoa numero 12, joka sisältää nyt alustaneiden esittäjien artikkelit aiheistaan. Tilaisuudessa oli 50 osallistujaa.

Susikossa 2/2017 on selostus tilaisuudesta.

2.5. Asiantuntijatehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö kokosi syksyllä 2017 metsäkulttuuriryöryryhmän, jonka tavoitteena oli tunnistaa ja priorisoida tärkeimmät toimenpiteet metsäkulttuurin edistämiseksi. Metsähistorian Seura osallistui vuonna 2018 päätettyyn kulttuuriryöryryhmän työhön. Ryhmän ehdotukset viedään ministeriön toimesta valmisteilla olevaan maamme metsästrategiaan. Merkittävä näkökulma on, että metsäkultturi ja -metsäsuhde ovat metsien kestävä hoidon ja käytön voimavaroja sekä hyvinvoinnin lähteitä.

2.6. Padasjoen juhlakaski

Metsähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen kanssa tiiviissä yhteistyössä suunniteltu Suomen satavuotisen itsenäisyyden juhlakaski Padasjoen Vesijaolla kaadettiin marraskuussa 2016. Kasken pinta-ala on 1,12 hehtaaria. Tavoitteena oli polttaa kaski kesäkuussa 2017 tai säiden pakottaessa myöhemmin. Koko kesän jatkuneen viikoittaiset ja ajoittain päivittäiset sateet pitivät kasken niin märkinä, että sen polttamiseen ei ollut minkäänlaisia edellytyksiä. Niinpä alue saa kuivua talven ja kevään yli ja se poltetaan, kun se on riittävän kuiva, arvion mukaan toukokuussa 2018. Alue kylvetään viljalle ja edelleen mäntykoelaoiksi tilanteen mukaan. Aloitteen juhlakaskeksi teki Metsähistorian Seura vuonna 2016.

2.7. Julkaisutoiminta

Vuosiluston 12, aiheenaan suomalainen metsäsuhde, kirjoittajien kutsuminen ja kirjoitustyö aloitettiin. Vuosilusto tehdään Luston ja Metsähistorian seuran yhteistyönä. Vuosilusto julkaistaan verkkojulkaisuna vuonna 2018. Rahoituksen salliessa tehdään myös pieni painos paperille. Rahoitusta haettiin Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnalta.

Talven selän taittajissa lähtönsä saanut kirjahanke Suomalaiset maailman metsissä suunniteltiin pitkälle vuoden aikana. Vastuuhenkilöinä olivat Anna-Leena Simula ja Pekka T. Rajala. Tavoitteena on kirjoittaa artikkelikokoelman luontoinen kirja, jossa valotetaan metsäalan kehitysyhteistyötä eri näkökulmista. Kirjoittajat, liki 20 alojensa asiantuntijaa, on valtaosin valittu. Kirja kirjoitetaan ja koostetaan vuonna 2018.

Seuran julkaisuja oli myynnissä seuran tilaisuuksissa, Punkaharjulla Luston Puodissa ja Helsingissä Tiedekirjassa.

2.8. Tiedotustoiminta

Jäsentiedote Susikko julkaistiin kolme kertaa. Se ilmestyi sähköisenä seuran kotisivuilla ja postitettiin monisteena niille seuran jäsenille, jotka eivät käytä Internetiä tai eivät ole ilmoittaneet sähköpostiosoitettaan. Susikon tehtävänä oli perinteiseen tapaan sekä ennakkotiedottaminen tilaisuuksista että kertominen toiminnan tuloksista. Julkaisujen, opintomatkojen ja tilaisuuksien esittelyt löytyvät Susikon niteistä. Lisäksi niissä julkaistiin muun muassa metsähistoriaa käsitteleviä lyhyitä artikkeleita ja kirja-arvosteluja.

Metsähistorian Seuran verkkosivut www.metsahistoria.fi toimivat Tieteellisten seurain valtuuskunnan palvelimelta käsin. Kävijöitä nettisivuilla oli vuoden aikana 2 808. Kesästä 2016 asti auki olleilla Facebook-sivuilla (www.facebook.com/groups/metsahistoria) on myös tiedotettu Seuran asioista ja keskustelu metsähistoriasta. Tapahtumista ja opintomatoista tiedotettiin jäsenille myös sähköpostin avulla. Eri tiedotuskanavia käyttäen lähestyttiin myös seuran ulkopuolisia historiantutkijoita ja -harrastajia. Käytössä olivat muun muassa Suomen historiaverkko Agricola sekä Metsämiesten Säätiön ja Suomen Metsämuseo Luston verkkosivut ja tiedotteet.

2.9. Muu toiminta

Seura piti yhteyttä perinne- ja historyayhdistyksiin ja alan muihin yhteisöihin sekä kotimaassa että ulkomailla. Suomen Metsämuseo Luston kanssa jatkettiin useita yhteisiä hankkeita.

Toiminnan vaikuttavuutta edisti ratkaisevasti Metsämiesten Säätiön seuran kansainväliseen toimintaan, tiedotukseen ja viestintään myöntämä taloudellinen tuki.

3. Resurssit ja talous

Toimintaa hoidettiin pääasiassa talkootyönä. Taloushallintopalveluista vastasi RT Safir Oy (Reija Turunen). Susikon taittotyön teki tilaustyönä viestintäyritys DTPage Oy ja postituksesta huolehti Postituspalvelu Navakka.

Opintoretken kulut katettiin osallistumismaksuilla. Metsämiesten Säätiöltä saatiin 7 000 euron apuraha kansainväliseen toimintaan, tiedotukseen ja viestintään.

Vuoden 2017 henkilöjäsenmaksu oli 30 euroa ja kanatusjäsenmaksu 100 euroa.

Tilikauden ylijäämä on 3 449,82 euroa. Edellisvuonna vastaava luku oli 2 331,02 euroa. Taseen loppusumma 31.12.2017 on 18 619,14 euroa. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 14 135,71 euroa. Oma pääoma vuoden vaihteessa oli 14 377,24 euroa.

● TOIMINTASUUNNITELMA 2018

Vuosi 2018 on Metsähistorian Seuran 24. toimintavuosi. Toimintasuunnitelma perustuu Seuran strategiaan vuosille 2012–2017, jonka hallitus tarkisti kokouksessaan 9.1.2017. Hallitus nimesi seuran neljälle toimialla työryhmät vuonna 2017. Vuoden 2018 aikana aloitetaan seuran seuraavan strategian valmistelu.

Metsähistorian seuran strategia

Missio

Metsähistorian ja -perinteen tunnetuksi tekeminen.

Visio

Metsähistorian Seura on toiminnaltaan ja jäsenkunnaltaan monipuolinen, aikaansa seuraava, arvostettu ja kiinnostava, tieteellisesti tunnustettu ja toimintaansa kehittävä yhdistys.

Arvot

Metsähistorian Seura korostaa toiminnassaan kestävästä metsätaloutta, yhteisöllisyyttä ja monitieteisyyttä.

Toiminta-ajatus

Metsähistorian Seura on metsähistoriasta ja -perinteestä kiinnostuneiden valtakunnallinen yhteisö, joka edistää aktiivisesti ja laaja-alaisesti aihepiirin tutkimusta, harrastusta, tallennusta ja viestintää.

Toiminta tiiviisti

Metsähistorian Seura edistää monitieteisesti metsähistorian ja -perinteen tutkimusta, tallennusta ja harrastusta sekä viestintää. Seura toimii metsähistorian tutkijoiden ja harrastajien, metsäalan ammattilaisten sekä muiden metsähistoriasta kiinnostuneiden yhdyssiteenä. Metsähistorian Seura on Tieteellisten seurain val-

tuuskunnan jäsen. Seuran toimintaa ovat opintomatkat, esitelmätilaisuudet ja seminaarit, tutkijatapaamiset sekä tutkimus- ja julkaisuhankkeet. Metsähistorian Seura tiedottaa toiminnastaan verkkosivuilla, jäsen-tiedote Susikossa, metsähistorian sähköpostilistalla ja tiedotusvälineiden kautta sekä käy keskustelua sosiaalisessa mediassa. Yhdessä Suomen Metsämuseo Luston kanssa Seura julkaisee aikakauskirja Vuosilustoa.

Strategiset tavoitteet

Seuralla on yllä olevan mukaan neljä edistettävää toimialaa: tutkimus, tallennus, harrastus ja viestintä.

Seuraavassa taulukossa ovat toimialojen viiden vuoden tavoitteet:

	Tutkimus	Tallennus	Harrastus	Viestintä
Toiminta-ajatuksen tarkennusta	”Seuran tutkimustoiminnalle laaditaan periaatteet ja pitkän tähtäimen suunnitelma.” Seuran kannalta merkittävät aihealueet nostetaan esiin.	Vain tallennettua tietoa voidaan tutkia ja jakaa. Muistitietouden ja valokuvien tallennuksen tulee olla määrätietoista ja jatkuvaa sekä sähköiseen muotoon siirtävää.	Tavoitteeksi nykyistä laaja-alaisempi jäsenistö. Huomiota esimerkiksi naismetsä-ammattilaisiin sekä metsätoimihenkilöihin.	Viestinnän sähköisyys ja ajantasaisuus erityisen huomion kohteiksi.
Määrälliset tavoitteet ja arvio nykytilasta	Alalta valmistuu yksi väitöskirja ja viisi opinnäytetyötä vuodessa. Susikossa seurataan alaa jatkuvasti. Nyt ei ole tiedossa valmisteilla olevia väitöskirjoja, opinnäytetöitä on valmistunut 1-2 vuosittain. Alan seuranta on jatkuvaa.	Jatkuva ja systemaattinen tallennus. Nyt tallennus on satunnaista eikä seuran ohjaamaa.	Viiden vuoden jakson tavoite on 400 jäsentä. Nykyinen jäsenmäärä on 300.	Seurannan kohteeksi otetaan internet-sivujen kävijämäärä. Seuranta aloitetaan vuoden 2017 alusta ja tavoite asetetaan vuoden kuluttua.

Toiminta

Jäsentilaisuudet ja retkeilyt

Metsähistorian Seuran perinteiset Talven selän taittajaiset pidetään perjantaina helmikuun 2. päivänä Tieteiden talossa Helsingissä. Tilaisuudessa tarkastellaan monipuolisesti suomalaista metsää sota-ajoista selviämisen sekä sodankäynnin kannalta. Metsillä oli sota- ja jälleenrakennusvuosina suuri merkitys maamme selviämislle ja hakkuiden ylläpitämiseksi jouduttiin moniin erityistoimiin. Tästä antaa selostuksen aiheesta useita kirjoja kirjoittanut MML Heikki Lindroos. Metsät ja metsämaasto ovat tarjonneet vuosisadat monia etuja aluettaan puolustaneille suomalaissisille ja joukko-osastoille. Tätä näkökulmaa valottaa metsätalousneuvos, metsänhoitaja, sotakirjailija Pekka-Juhani Kuitto.

Suomalaiset joutuivat käymään viime sotia vuosikaudet. Vuosien mittaan tehtiin miljoonia puhdetöitä. Puhdetyöt ovat kauniita esineitä, mutta niiden tekemisellä oli merkittävä rooli sekä armeijan että kotirintaman mielialojen ylläpidossa. Tätä valottaa eversti evp Pertti Suominen, sotahistorian harrastaja ja veteraaniperinteen asiantuntija. Tilaisuuden yhteyteen järjestetään pienimuotoinen näyttely puusta tehdyistä, valioluokan puhdetöistä.

Myös vuoden 2019 toiminta tullaan perinteisesti aloittamaan Talven selän taittajaisilla.

Seuran vuosikokous pidetään Tieteiden talossa Helsingissä 21.3.2018. Vuosikokouksen yhteydessä palkitaan ansiotuneet pro gradu- ja opinnäytetyön tekijät. He selostavat töitään. Tilaisuuden jälkeen pidetään esitel-

mätilaisuus. Sen aiheena ovat metsäkulttuuri ja metsäsuhde. Alustajina toimivat Katja Matveinen maa- ja metsätalousministeriöstä, Leena Paaskoski Lustosta ja Sirpa Kärkkäinen Suomen Metsäyhdistyksestä. Näin myös Metsähistorian Seurassa viedään jäsenille tietoa meneillään olevasta metsäkulttuurityöstä.

Metsähistorian Seura järjestää vuosittain esitelmii ja seminaareja metsähistoriaan liittyvistä aiheista. Tilaisuudet, kuten muutkin Seuran tapahtumat ovat avoimia kaikille asiasta kiinnostuneille.

Vuoden 2018 kotimaan retkeily suunnataan Etelä-Pohjanmaalle 28.–29.9.2018. Pääteemoina ovat metsänparannus, alueen rakennusperintö ja kulttuuri sekä alueen vahvuudet nykyään.

Retkeilyjä sekä kuluvalle vuodelle että lähivuosille suunniteltiin vuonna 2017. Tulevat retkeilysuunnat tästä eteenpäin ovat alustavasti seuraavat: Vuonna 2018 Etelä-Pohjanmaa, 2019 Keski-Suomi ja Päijänteen alue, 2020 Pohjois-Karjala, 2021 Pohjois-Pohjanmaa Oulussa ja sen ympäristössä ja vuonna 2022 Uusimaa. Näillä alueilla ei ole retkeilyä pitkin aikoihin tai ei lainkaan. Lähivuosille ehdotettiin ulkomaan retkeilyä joka toinen vuosi alkaen vuodesta 2018. Suunnat ovat alustavasti Ruotsi Uumajasta pohjoiseen sekä Tornionjokilaakso, Karjalan kannas Raivolan lehtikuusikko oleellisena kohteena sekä Viro.

Ulkomaille retkeilemään suunnataan Pohjois-Ruotsiin vuonna 2019.

Padasjoen kaski

Metsähistorian seuran aloitteesta suunniteltu kaski Padasjoella kaadettiin suunnitelman mukaan marraskuussa 2016. Kesälle 2017 ajoitettuun polttoon ei ollut ollut minkäänlaisia edellyksiä kesäkuun lopulla alkanneiden alituisten sateiden johdosta. Kaski poltetaan sen kuivuttua loppukeväällä 2018. Yhteistyö alueen haltijan Metsähallituksen ja alueella tutkimuksia tekevän Luonnonvarakeskuksen kanssa on polton lykkääntymisestä huolimatta saumatonta.

Polton ajankohdan perusteella ratkaistaan, miten alueen viljely rukiille tai ohralle tullaan tekemään ja millä aikataululla alueen käyttö koealueena toteutetaan. Lukella on valmiina suunnitelmat neljäksi koeruuduk-

si, joilla seurataan pääosin männyn menestymistä erilaisilla viljelytavoilla.

Taustastaan johtuen kaski oli osa maamme itsenäisyyden satavuotisjuhlinta. Kaski ja kaskeaminen saivat näkyvää julkisuutta, vaikka polttamiseen ei päästykään. Metsähistorian Seuran tehtävänä on koota kasken poltoon talkooväki sekä osallistua kaskenpoltoon. Kasken ala on 1,12 hehtaaria. Viljan kylvö sekä leikkuu ja jyvien käsittely kaikkineen on Seuran tehtäviä.

Tapahtumasta tiedotetaan laajasti sekä seuran sisällä että muuten.

Julkaisutoiminta

Vuosilusto 12 julkaistaan keväällä 2018 verkkojulkaisuna yhdessä Suomen Metsämuseo Luston kanssa. Sen otsikkona on *Suomalainen metsäsuhde*. Pieni painos tehdään myös paperille. Vertaisarvioidussa, joka toinen vuosi ilmestyvässä julkaisussa on tällä kertaa useita suomalaista metsäsuhdetta valottavia artikkeleita. Julkaisufoorumin luokitus on 1. Julkaisun aineisto on kirjoitettu vuonna 2017. Julkaisu perustuu Suomen Metsämuseo Luston, Metsähistorian Seuran ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen Jyväskylässä 7.4.2017 järjestämän tutkijaseminaarin esitelmiin. Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnalta haetaan Vuosiluston tekemiseen osarahoitusta.

Talven selän taittajaisissa vuonna 2017 kuultiin useita, merkittävällä tavalla suomalaista metsäalan kehitysyhteistyötä valottavia esityksiä. Tilaisuudessa sai alkunsa alaa laajemmin esittelevän kirjan *Suomalaiset maailman metsissä* tekeminen. Seurassa valmisteltiin artikkelikirjaa vuoden 2017 aikana ja suunnitelma kirjan sisällöksi valmistui. Eri puolilta alaa tuntevat kirjoittajat on koottu. Vuoden 2018 aikana on tarkoitus kirjoittaa artikkelit ja painattaa kirja. Hankkeesta vastaavat Anna-Leena Simula ja Pekka T. Rajala.

Metsähistorian Seura toimittaa aiheita ja aineistoja julkaistavaksi metsäalan ja historia-alan julkaisuissa ja lehdissä. Jäseniä kannustetaan tuottamaan Suomi 100 -teemaan sopivia metsähistoriallisia kirjoituksia ja muita mahdollisia esityksiä.

Seuran julkaisuja myydään seuran tilaisuuksissa, Luston Puodissa Punkaharjulla ja Tiedekirjassa Helsingissä.

Tutkimusyhteistyö

Seura tekee aloitteita metsähistorian tutkimus- ja julkaisuhankkeista, metsäperinteen tallennuksesta sekä kartoittaa ja välittää tietoa metsähistoriaan liittyvistä, meneillään olevista tutkimushankkeista.

Asiantuntijatoiminta

Seuran jäseniä toimii asiantuntijoina erilaisissa alan hankkeissa ja muun muassa referee-arvioitsijoina kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisuissa.

Maa- ja metsätalousministeriö kokosi syksyllä 2017 metsäkulttuurityöryhmän, jonka tavoitteena oli tunnistaa ja priorisoida tärkeimmät toimenpiteet metsäkulttuurin edistämiseksi. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen Kulttuuriympäristöstrategiasta 2014–2020. Taustana ovat kansainväliset sopimukset. Metsähistorian Seura osallistui vuonna 2018 päätettyyn kulttuurityöryhmän työhön. Ryhmän ehdotukset viedään ministeriön toimesta valmisteilla olevaan maamme metsästrategiaan. Merkittävä näkökulma on, että metsäkulttuuri ja -suhde ovat metsien kestävä hoidon ja käytön voimavaroja sekä hyvinvoinnin lähteitä.

Jäseniä innostetaan ilmoittautumaan asiantuntijoiksi Kysy museolta -palveluun, jossa yleisö voi kysyä metsähistoriaan liittyvistä asioista ja Suomen Metsämuseo Lusto pyrkii etsimään kysymyksille asiantuntevat vastaajat. Palveluun liittyen ja sen ohessa tuetaan erityisesti uusia metsähistoriallisten julkaisujen tuottajia kirjoitustyöhön ja julkaisemiseen liittyvissä kysymyksissä.

Viestintä

Seuran hallituksen nimeämä tiedotusryhmä kehittää Seuran tiedotusta osana seuran strategiaa. Seuran verkkosivut ovat ahkerassa käytössä. Niitä kehitetään edelleen ja markkinoidaan mahdollisille uusille käyttäjille.

Seuran ja seuran jäsenet käyttävät tiedonvälitykseen Metsähistoria-Facebook -sivustoa.

Jäsenlehti *Susikko* toimitetaan kolme kertaa seuran verkkosivuilla luettavana sähköisenä tiedotteena ja tarpeen mukaan jäsenille lähetettävänä tulosteena.

Seuran toiminnasta tiedotetaan *Susikossa*, seuran tilaisuuksissa, verkkosivuilla, Facebookissa, sähköpostitse sekä metsäalan lehdissä ja valtakunnallisten historia- ja metsätieteiden kanavien kautta.

Muu toiminta

Seura pitää yhteyttä tiedeyhteisöihin, historia- ja perinneyhdistyksiin sekä alan muihin yhteisöihin kotimaassa ja ulkomailla. Tavoitteena on keskinäinen tiedon ja kokemusten vaihto sekä yhteistyö ja työnjako. Monipuolista yhteistyötä Suomen Metsämuseo Luston kanssa jatketaan.

Hallitus pitää kokouksia 4–6 vuodessa.

Voimavarat ja talous

Seuran toiminta pohjautuu pääosin vapaaehtoistyöhön. Luottamustehtävissä ja hankkeissa toimivien henkilöiden erilliskulut korvataan. Tarvikkeita ja palveluksia pyritään saamaan lahjoituksina. Retkeilyjen kulut katetaan osallistumismaksuilla ja avustuksilla.

Erilaisiin hankkeisiin, tutkimuksiin, seminaareihin, pohjoismaiseen yhteistyöhön, julkaisutoimintaan ja tiedotukseen haetaan ulkopuolista rahoitusta.

Seuran sihteerinä toimii Tapio Kamppila. Toimistopalvelut ja tilinpidon hoitaa RT-Safir (Reija Turunen). Suosikon taittaa DTPage Oy. Nämä toiminnot tapahtuvat ostopalveluina.

Toiminnan rahoitus koostuu pääosin jäsenmaksuista. Merkittävä toiminnan rahoittaja on Metsämiesten Säätiö. Retkeilyjen kulut katetaan osallistumismaksuilla.

Talousarvion loppusumma vuonna 2018 on 27 670 euroa. Jäsenmaksukertymäksi on arvioitu 8 500 euroa. Taloudenpidossa tavoitteena on pieni ylijäämä toiminnan kehittämisen turvaamiseksi.

Yhteystiedot

Seuran kotisivut löytyvät osoitteesta www.metsahistoria.fi ja sähköpostiosoite vastaavasti seura@metsahistoria.fi. Seura käyttää Facebook-sivustoa 'Metsähistoria'.

● Tilinpäätöksiä ja talousarvio 2018

Euroa	Talousarvio 2016	Tilinpäätös 2016	Talousarvio 2017	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018
TUOTOT					
Opintoretkituotot, kotimaa	7000	3980	6000	5499	6000
Julkaisujen myyntitulot	50	144	120	85	620
Pohjoismainen metsähistoriakonferenssi	1500	10625			
	8550	14749	6120	5584	6620
KULUT					
Palkat ja palkkiot		2000	2000	2000	2000
Kokouskulut, seminaarikulut	1700	1517	1800	2212	2000
Kotimaan opintoretki	6000	3699	5500	5293	5500
Pohjoismainen metsähistoriakonferenssi	4500	11648			
Kansainvälinen toiminta	200		400		200
Ulkopuoliset palvelut	6500		500		500
Pankkikulut	350	218	300	189	250
Toimistokulut	1200	4391	4500	3734	4500
Matkakulut	3200	1691	2400	2480	1500
Vuosilusto	2400	2162			4050
Kehitysyhteistyökirja					3000
Susikko	2400	2280	2600	1194	2000
Jäsenmaksut	280	263	270	263	270
Huomionosoitukset ja muistamiset, edustus	300	73	500	477	500
Stipendit	750	750	500		500
Padasjoen kaskenpoltto			1200		1200
Muut kulut		76	200	375	200
	29780	30767	22670	18216	27670
VARAINHANKINTA					
Jäsenmaksut	8700	8290	9000	7870	8500
Kannatusmaksut	1000	1053	1000	1053	1050
Metsämiesten Säätiön apuraha	7000	7000	7000	7000	7000
TSV:n apuraha	5000	2000			2000
Muut tuotot				151	
Korkotuotot		6	5	8	
	21700	18349	17005	16082	18550
TULOS					
	470	2331	455	3450	-2500

Luston vuoden 2018 näyttelyt

Suden paluu 1.2.–8.4.2018

Viirusilmä, irvihuuli, vyyhtiturpa, höikköhäntä – vai sittenkin villi ja vapaa vierasheimoinen ystävämme?

Susi jakaa mielipiteitä ja pysyy keskustelun aiheena Suomessa vuodesta toiseen. Luston vuoden 2018 ensimmäinen erikoisnäyttely Suden paluu tuo keskustelun tueksi susitietoutta niin kulttuurihistoriallisesta kuin biologisestakin näkökulmasta käsin.

Suden paluu -näyttely antaa monipuolisen kuvan sudesta tutustuen siihen eläinlajina, riistaeläimenä ja tutkimuksen kohteena.

Näyttelyssä esitellään sudenpyyntitapoja ja -oppaita, mutta tuodaan myös esille viimeisten vuosikymmenten aikana voimistunutta suojeluaatetta. Suden roolia ja merkitystä suomalaisessa ja eurooppalaisessa luonnossa ja kulttuurissa tarkastellaan muun muassa satujen, tarinoiden ja populaarikulttuurin kautta. Lisäksi näyttelyssä voi tutustua suden suusta vain täpärästi vuonna 1880 pelastuneen Ida Laakson eli ”Susi-Iitan” hurjaan tarinaan.

Sudet olivat todellinen uhka vielä 1800-luvulla, sillä olosuhteet Suomen luonnossa olivat tuohon aikaan suden kannalta aivan erilaiset nykypäivään verrattuna. Susikanta oli huomattavasti suurempi ja riittävän ravinnon puutteessa ne joutuivat turvautumaan helppoon saaliiseen, eli kotieläimiin ja pikkulapsiin. Opetusneuvos Antti Lappalainen on kirkonkirjoja tutkiessaan saanut selville susien tappaneen Suomessa vuosina 1710–1881 yhteensä 193 ihmistä. Susiongelmaa pyrittiin ratkaisemaan tehostamalla metsästystä, korottamalla tapporahoja ja kouluttamalla kansaa jahattiin. Lopulta susi metsästettiin 1800-luvun loppupuolella sukupuuton partaalle, mutta vuonna 1973 taphtuneen rauhoituksen jälkeen susikanta on hiljalleen elpynyt Suomessa. Tänä päivänä Suomessa jolkuttelee 200–235 harmaaturkkia. Ajat ja olosuhteet muuttuvat, mutta muuttuko susi?

Näyttelyn on tuottanut Suomen Metsästysmuseum.

MESIKÄMMEN

Eija Matikaisen karhuvalokuvia Luston aulassa 1.2.–31.8.2018

Savonlinnalainen Eija Matikainen vietti kesällä 2017 kaksi yötä suomussalmelaisessa erämaassa kuvauskojussa valokuvaten karhuemoja pentuineen. Kuvausreissu oli pitkäaikainen haave ja vaikutti kuvaajaan voimakkaasti. ”Kuvauskojussa viettämäni aika oli suosikkiaikaani.”

Kuvausolosuhteet osuivat juuri kohdilleen, sillä sää oli aurinkoinen ja lämmin. Kesäillan ja -yön otoksiin onkin taltioitunut herkkiä ja kauniita hetkiä telmivistä karhunpennuista ja huolehtivaisista karhuemoista. Karhuja oli hätkähdyttävää nähdä lähietäisyydeltä. Niiden rauhallisuus ihmetytti, mutta toisaalta ihmiseen epäluuloisesti suhtautuneiden erauspentujen läheisyys myös pelotti.

Eija Matikainen on valokuvannut kauan, sekä työssään Luonnonvarakeskuksen Punkaharjun toimipaikassa että vapaa-aikanaan luonnossa liikkueensa. Luontoihmiseksi itseään kuvaavalle Matikaiselle luonto on ollut aina suosituin kuvauskohde. ”Metsässä on helppo hengittää!” Aina ei painavia kuvausvälineitä tule metsään raahattua, jotta voi keskittyä marjastamaan ja sienestämään.

Eija Matikainen otti Suomussalmella karhuista 900 kuvaa, joista näyttelyyn on valikoitunut 20 otosta. Mesi-kämmen-valokuvanäyttely on myyntinäyttely. Luston aulaan on vapaa pääsy.

ITE Puusta 27.4.2018–6.1.2019

Maaseudun Sivistysliiton ITE Saimaalla -hankkeen näyttely ITE Puusta esittelee eteläsavolaisten itseoppineiden taiteilijoiden taidokkaita puuveistoksia ja puusta inspiraationsa saanutta ITE-taidetta.

Maaseudun Sivistysliitto on kartoittanut ITE-taidetta jo lähes kahden vuosikymmenen ajan eri puolilta Suomea ja nostanut heitä esiin näyttelyissä, tapahtumissa ja julkaisuissa.

ITE-taide on suomalaista nykykansantaidetta. Lyhenesana ITE viittaa sanayhdistelmään ”itse tehty elämä”. ITE-taide on tekijänsä elinympäristöön, kulttuuriseen taustaan ja kokemusmaailmaan sitoutuvaa taidetta – tapa elää esteettisiä arvoja korostavaa hyvää elämää.

ITE-taide on oman aikamme kansantaidetta. Perinteisessä kansantaiteessa korostuivat kollektiivisuus ja traditiosidonnaisuus. ITE-taiteessa ne on korvattu yksilöllisellä taiteilijuudella ja omaperäisellä luovuudella. Siinä missä perinteinen kansantaide edusti ennen kaikkea esteettisesti korkeatasoista käsityötä, nykykansantaide on kätevyyyteen ja kekseliäisyyteen perustuvaa kansanomaista kuvataidetta.

ITE-taiteilijat työskentelevät taidemaailman ulkopuolella ja esittävät teoksiaan omassa arjen ympäristössään. He ovat itseoppineita, mikä tarkoittaa sitä, ettei heillä ole koulutusta taiteen tekemiseen. ITE-taiteilijat eivät pidä ammattitaiteilijoita esikuvinaan tai tarvitse ohjausta ja harrastuspiirin tukea taiteen tekemisessä.

Paavo Halonen. Veistoksia ja tilateoksia. 27.4.2018–6.1.2019

Kuvataiteilija ja kuosisuunnittelija Paavo Halonen käyttää luonnon- ja löytömateriaaleja sekä puuta teostensa lähtökohtina. Taiteeksi taipuvat niin ystävien saksitut hiukset, sulat, puunoksat kuin täytetyt eläimet. Hän työskentelee sekä kuvataiteilijana että Marimekon kuviosuunnittelijana.

Paavo Halosen taiteen lähtökohtia ovat teosten sisältämät tarinat yhdistettynä mitä erilaisimpiin materiaaleihin ja niiden historiaan. Teoksissaan Halonen yhdistelee rikkaasti luonnonmateriaaleja, hylättyjä esineitä, puuta, sulkia, kehyksiä, kankaita, leluja, hiuksia, eläinten kalloja ja kaikenlaista hylkytavaraa. Erityisesti luonto ja eläimet ovat Halosen kunnioituksen kohteita ja hänelle tärkeitä asioita, ne esiintyvät usein hänen teoksissaan. Halonen toimii myös Marimekon painokankaiden suunnittelijana. Paavo Halonen on tunnettu taiteilija niin kansainvälisesti kuin kotikonnuillaan.

Ihmisiä harjulla – Punkaharjun hovikuvaaja Anni Hemminkinen 6.6.2018–6.1.2019

Valokuvaaja Anni Hemminkinen (1879–1966) muutti vuonna 1915 Punkaharjulle, jossa ”Hemminkisen neiti” opittiin tuntemaan kiertävänä valokuvaajana. Anni ikuisti kuviinsa paikkakuntalaisia erityisesti harjalu-eella, Laukansaassa, Tuunaansaassa ja Vaahersalossa. Usein kuvattavat poseeraavat vasten maisemaa. Paikkakunnalla Anni valokuvasi ainakin 1940-luvun alkuun asti. Punkaharjun Kulttuuriseururan kolmivuotisen *Kotiseutuna kansallismaisema* -hankkeen vuoden 2018 näyttely on esillä Lustossa ja Hotelli Punkaharjussa.

Metsiin kadonneet 3.9.2018–6.1.2019

Kuusivuotisessa valtion talousmetsien kulttuuriperintöinventoinnissa löydettiin yli 10 000 kohdetta ja haravoitiin noin neljä miljoonaa hehtaaria metsiä Saaristomereltä Inariin. Metsiin kadonneet -posterinäyttelyyn on koottu kulttuuriperintöinventointihankkeen kiinnostavimpia löytöjä, joita esitellään valokuvien, tekstien ja vanhojen karttojen avulla. Näyttelyn on tuottanut Metsähallitus.

Kotimaan retkeily: Pohjanmaan lakeuksille

Metsähistorian Seuran retkeily suuntautuu tänä vuonna Etelä-Pohjanmaalle. Ajankohta on 28.–29.9.2018. Kokoontumis- ja keskuspaikkana on Härmän Kylpylä Kauhavan Ylihärmässä. Kutsu ohjelmiseen ja ilmoittautumisohjeineen julkaistaan seuraavassa Susikossa. Retkeilyn alustava hinta on 150 €/henkilö kahden hengen huoneessa. Lisämaksu yhden hengen huoneesta on 35 euroa.

Pohjanmaa on metsäojitusten maailmaa ja siihen perehdytään. Pohjalainen rakennuskulttuuri on tunnusomaista ja sitä edustaa Isotalon pohjalaistalo. Tämän päivän toimintaan perehdytään Kauhavan kaupungissa ja Kauhavan Kaukolämpö Oy:ssä. Pohjanmaa on jääkäreiden maakunta ja siitä otetaan selkoa Jääkärimuseossa Korttesjärvellä. Eikä voida ajatella Pohjanmaata ilman puukkoja – Iisakki Järvenpään puukkotehdas kuuluu asiaan. Oma ilmeensä on Merenkurkun saaristolla, joka on Unescon maailmanperintökohteita ja jossa maankohoaminen näkyy ainutlaatuisella tavalla. Kohteenamme on Raippaluoto. Kaikissa kohteissa pääsemme alojen parhaiden asiantuntijoiden opastukseen.

Talven selän taittajaiset

Metsä – Suomen turva sekä rauhan että sotien aikana

Talven selän taittajaisissa keskityttiin metsien merkitykseen maallemme viime sotien aikana. Puuta tarvittiin talouden ylläpitoon tavanomaista enemmän ja poikkeusolot sävyttivät puunhankintaa. Metsäinen maasto oli etu armeijamme kamppaillessa oloissa, joihin soturit olivat tottuneet arkisissa töissään. Suotuisaan sotien lopputulokseen antoi edellytykset vahva tahto pitää maamme itsenäisenä. Tahtoa ylläpidettiin huolehtimalla koko väestön mielialoista mahdollisimman hyvin. Tässäkin oli metsistä apua. Talven selkää Tieteiden talossa oli taittamassa liki 30 asiasta kiinnostunutta.

Talven selän taittajaisten yleisöä. Etualan puhdetyöt ovat Atte ja Leena Vienosen laajasta puhdetyökokoelmasta Lopelta. Kävelykeppi on harvoja jo vuonna 1939 tehtyjä töitä. Talvisodankaan aikana niitä ei paljon tehty, ei ehditty. Pöydän etunurkalla on viime sotien aikainen tuntolevy.

Hakkuut ja puuhuolto poikkeusoloissa

Suomen talouselämä oli erityisen kovilla viime sotien aikana sekä sotien jälkeen, kun maa jälleenrakennettiin sekä sotakorvaukset maksettiin. Metsillä oli tässä tilanteessa suuri merkitys ja hakkuiden ylläpitämiseksi jouduttiin moniin erityistoimiin. Tästä antoi selostuksen aiheesta useita kirjoja kirjoittanut MML *Heikki Lindroos*. Sotaan joutuminen aiheutti välittömästi tuotannon syöksykierteen. Tuonnin tyrehtyessä polttopuun tarve kasvoi. Asioiden hoitamiseksi ei ollut säädöksiä. Näin voimakkaasti hankaloituneeseen tilanteeseen ei ollut varauduttu, totesi Lindroos. Lakeja säädettiin tarpeen mukaan. Viranomaisilla oli kuitenkin valtuudet toimia. Lakeja puuhuollon turvaamiseksi tehtiin vielä keväällä 1944, koska erityisolot jatkuivat. Hakkuuvelvoitteilla ohjattiin puunhankintaa.

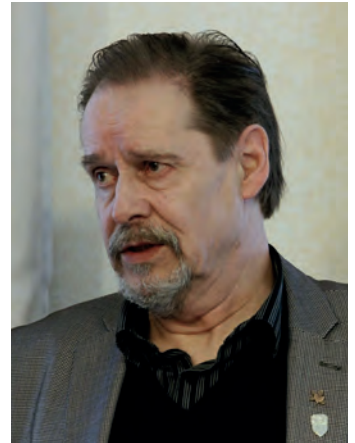
Jatkosodassa Itä-Karjalaan perustettiin sotilashallinto. Sen merkittävä osa oli Metsäasiaintoimisto. Näin kotirintaman puuhuollon organisoinnin ohella järjesteltiin puuhuolto Itä-Karjalassa. Sen palveluksessa oli merkittävä joukko metsäammattilaisia, 58 metsänhoitajaa, 71 metsäteknikkoa, 91 metsätyönjohtajaa ja 116 aputyönjohtajaa. Itä-Karjalasta hankittiin puuta sotavuosina yhteensä noin 1,5 milj. m³.

Ennen sotia kokonaispoistuma maamme metsistä oli liki 50 milj. m³. Vuosina 1940 ja 1944 vastaava luku oli noin 35 milj. m³. Muina sotavuosina päästiin noin 40 miljoonan kuutiometrin vuotuiseen poistumaan. Merkittävä osa hankitusta puusta poltettiin, vuonna 1943 noin 60 prosenttia. Tästä johtuen puu- ja puumassateollisuuden vuotuinen puun käyttö puolittui noin 20:sta kymmeneen miljoonaan kuutiometriin.

Vuoden 1944 alueluovutuksissa menetettiin maamme metsäalasta 13, tukkipuustosta 22 ja metsäteollisuuden tuotannosta 26 prosenttia. Tämä sekä rankat hakkuut synnyttivät tarpeen puuntuotannon tehostamiseen. Tässä onnistuttiin. Sotia edeltäneen ajan kokonaispuusto, noin 1,5 miljardia kuutiometriä oli metsissämme 1970-luvulle tultaessa – aluemenetyksien verran pienemmällä pinta-alalla.

Metsämaasto taistelukenttänä

Metsät ja metsämaasto ovat tarjonneet vuosisadat monia etuja aluetaan puolustaneille suomalaisisselle ja joukko-osastoille. Tätä näkökulmaa valotti metsätalouden neuvos, metsänhoitaja, sotakirjailija *Pekka-Juhani Kuitto*. Maamme maa-perällä on sodittu vuosisatojen mittaan aika

ajoin. Kuitto mainitsi heimosodat, idästä tulleet soturit vanhoina aikoina sekä sodat suurvaltoja tai niiden joukko-osastoja vastaan. Metsät ovat olleet suomalaisille turva ja väijymismahdollisuus. Varhaisin esimerkki metsämaaston käytöstä ja sen ajan mottitaistelusta on Joutselän taistelu Kivennavalla vuonna 1555. Maaston ohella hanget auttoivat suomalaisia. Noin 550 suomalaista suksimiestä pysäytti 13 000 miehen armeijan. Talvi ja metsä ovat olleet kova yhdistelmä siitä alkaen. Esimerkkinä viime sotien ajalta on Raatteen tien mottitaistelu Suomussalmella talvella 1940. Metsien suoja jäi tilapäiseksi alueilla, joissa taistelut jatkuivat pitkään ja ankarina, muun muassa Karjalan kannaksella jo talvisodassa. Tykistökeskitykset alueet paikoin puuttomiksi.

Metsäinen maasto oli valtaosin puolustajaa suosiva. Motorisoitu vihollinen joutui sitoutumaan teihin. Lisäksi suot ja vesistöt olivat esteenä vapaalle liikkumiselle. Tämä haitta oli toki molemmilla osapuolilla. Talvesta oli pääosin etuja, mutta vahvassa jäässä olevat järvet mahdollistivat vapaan liikkumisen hyökkääjälle.

Valtaosa viime sotien kenttäarmeijaa oli lähtöisin maaseudulta. Näin heille oli luontevaa toimia metsämaastossa. Liikkuminen ja vaikkapa polttopuiden teko

ja maastossa eläminen sujuivat rutiinilla. Yhtä lailla tarvittavat rakenteet, kuten korsut ja sulutteen, rakennettiin valmiilla taidoilla. Tarvittavat työvälineet olivat tuttuja. Hevosten kanssa toiminta oli useimmille jo lapsuudesta alkaen kotoisen selvää toimintaa.

Metsäammattilaisilla oli merkittävä rooli viime sodissamme. Jopa Päämajassa seurattiin eri ammattiryhmien kelpoisuutta sotatöissä. Parhaina pidettiin metsänhoitajia ja metsätyönjohtajia. Seuraavana ryhmänä olivat opettajat ja kolmantena rakennusmestarit. Niinpä noita ryhmiä oli runsaasti sijoitettuna etulinjan tehtäviin. Tämä aiheutti myös suuret tappiot. Noin tuhannesta metsänhoitajasta oli rintamille nelisen sataa. Heistä kaatui 93 ja noin 200 rintamilla olleesta metsäyliooppilaasta 139.

Kaiken takana taistelutahto

Taistelutahto on keskeinen, jopa ratkaiseva voimavara. Siihen taas vaikuttaa ihmisten ja joukkojen mieliala. Tätä valotti eversti evp. *Pertti Suominen*, sotahistorian harrastaja ja veteraaniperinteen asiantuntija. Talvisota oli 105 päivän ponnistus ja jatkosodan hyökkäysvaihetta kesti puolisen. Asemasotaa käytiin noin 30 kuukautta ja vetäytyminen vei nelisen kuukautta. Lyhyetkin vaiheet olivat ankaraa sotaa, mutta erityisesti asemasota koetteli mielialoja niin etulinjassa kuin kotirintamallakin. Mielialoihin vaikutettiin sodanjohdossa ylimmistä portaista alkaen ja mielialoja myös seurattiin. Tämä oli osa laajaa tiedotustoimintaa. Pelkkä huhujen torjunta oli osa henkistä huoltoa.

Mielialat pyrittiin pitämään korkeina ennen kaikkea käytännön asioiden hyvällä hoidolla – tietenkin niissä rajoissa, joita hankala aika asetti. Kaatuneiden huolto kotiseudun multiin, kenttäposti, valistustoiminta, viihdytyskiertueet, urheilu, lomat, puhdetyöt, talkootoiminta sekä lottien ja sotilaskotisisarten kanttiinit olivat laajaa ja myös mielialojen ylläpitoon vaikuttavaa

toimintaa. Suomi oli maailmansodan ainoa maa, joka huolehti kaatuneiden kotiseudun multiin, mikäli mahdollista. Kenttäpostin kanssa yhteyksien pito oli keskeytyksen perustekijöitä myös. Jatkosodan aikana kulki noin miljardi postilähetystä.

Puhdetyöt olivat sen ajan yhteiskunnan luontainen harrastus. Puhdetyön tekeminen vei ainakin siksi aikaa ajatukset pois rintaman arjesta. Puhdetoita myös suosittiin valmistamalla oppaita ja kilpailuja sekä näyttelyitä. Puhdetoista tuli myös myyntituotteita etevien ja aktiivisten sotureiden tehdessä puhdetoita toistenkin tarpeisiin. Puhdetoiden määrää voi vain arvioida tai aavistella. Kenttäarmeijassa oli yhteensä 600 000 suomalaista. Puhdetoita syntyi miljoonia, valtaosa vieläkin näkössä, ullakoilla tai varastoissa.

Korsujen ja kanttiinien rakentamisella turvattiin mahdollisimman hyvät olot asumiseen ja suojan tarpeeseen. Vuosien mittaan niidenkin tekemisestä tuli eräänlainen harrastus ja niidenkin tekemiseen kannustettiin kilpailuilla. Raaka-aineena puu oli itsestään selvyys.

Polttopuun hankintaan innostettiin talkoilla. Suomalaisiin vetosi tässäkin asiassa ainakin leikkimielinen kilpailu. Talkoita tehtiin sekä kotirintamalla että rintamalla. Esimerkkiä näyttivät huippupoliitikot. Tietyt määrät motteja tekemällä sai rintapieleensä kirvesmerkin.

Vuosien mittaan rintamallakin oli aikaa muuhunkin kuin sotimiseen. Aikaa ja tarmoa ohjattiin parhaimmillaan talojen tekoon. Puhuttiin asevelitaloista. Satamäärin talojen hirsikehikoita veistettiin rintamalla, josta ne kuljetettiin kotiseudulle. Kansanhuollon viranomaiset taas ohjasivat ne perheille, joille ne olivat erityisesti tarpeen, vaikkapa kaatuneiden ja vaikeavammaisten omaisille. Erityisiä asevelikyliäkin on rakennettu.

Itsenäisyys säilyi

Sotavuodet laittoivat Suomen kansan lujille ja sen kestävyttä koeteltiin sekä rintamalla että kotiseudulla. Vuosien mittaan tilanteet ja mielialat vaihtelivat. Kaiken ponnistelun ja menetysten jälkeen itsenäisyys kyettiin säilyttämään. Sota-aikaa riitti seitsemälle kalenterivuodelle ja niiden jälkeen alkoi vielä maan jälleenrakennus.

Aulangon puuhuutokauppa

Oikarin sahan miehet, taloustirehtööri Otto Möttönen ja hänen yhtiökumppaninsa Männikön Paavo, ajelivat taloustirehtöörin komealla mustalla Letukalla Aulangon puuhuutokaupasta takaisin Karstulaan syyskuussa 1950 vaitonaisissa tunnelmissa, eivätkä miehet paljonkaan puhuneet keskenään. Männikön Paavo puhalteli tuskaisena pahassa krapulassaan ja taloustirehtööri sytytteli ajaessaan aika ajoin uuden paksun sikarin palamaan. Miehet olivat panneet sananmukaisesti kaiken likoon ja huutaneet Metsähallituksen järjestämästä Aulangon puuhuutokaupasta kovaan hintaan ison Pöngän kankaan yli 100 000 kuutiojalan (vajaat 3000 m³) valtion tukkileimikon ja samalla kumpikin yhtiömies oli kiinnittänyt oman talonsa savupiippua myöten ison puukaupan vakuudeksi. He olivat saavuttaneet tavoitteensa, mutta samalla ottaneet ison liiketoimintariskin ja Oikarin saha oli hetkessä muuttunut vekselivetoiseksi yritykseksi. Metsähallitus oli saanut parhaasta tukkileimikostaan reilusti yli käyvän hinnan. Kuinka kaikki oikein menikään, miehet miettivät sitä vaitonaisina itsekseen. Nyt oli sanan mukaisesti otettu yrityksen suurin liiketoimintariski, mikä sai miehet kovin mietteläiksi. Toisaalta myynnissä oli ollut pitäjän paras tukkileimikko, jonka veroista ei ehkä koskaan enää tulisi sahanomistajille tarjolle. ”Pirukosinä vielä menit sitä propsin hintaa niin järjettömästi nostamaan”, taloustirehtööri motkotti yhtiökumppanilleen Paavolle. ”Tökkopa sitä olisi saatu ilman minun pinotavarahuutoani, leimikko olisi mennyt varmaankin joko Mankille tai sille upporikkaalle Kallenmäen patruunalle Töysästä”, Paavo muistutti.

Oikarin saha oli perustettu jo 1920-luvulla eräänlaisena porukan sahana Kyyjärvestä Kimingin järveen laskevan Oikarin kosken varteen alun perin vesivoimalla toimivaksi piensahaksi, jossa sahailtiin alussa tukkeja pääosin paikallisille markkinoille. Tässä vaiheessa sahan osakkaina olivat olleet Oton ja Paavon lisäksi pari kylän vakavaraista isäntämiestä Oikarin Edvin ja Ala-Oikarin Sulo, mutta sotien jälkeen he olivat joutuneet luopumaan sahayrityksen osakkuudesta. Jossain vaiheessa 1930-luvun nousukaudella Oikarin Saha oli saanut ensimmäiset vientikauppansa Englan-

tiin Kokkolassa toimivan puutavara-agentin Hanssonin kautta. Vähitellen sahaustoiminta olikin kasvanut pienestä vesisahauksesta isommaksi vientisahaukseksi ja ennen sotia sahalle oli hankittu voimakoneeksi höyrykone eli oikea lokomobiili, joka takasi ympärivuotisen käyttövoiman raamisahalle. Samalla oli hankittu Karhulan konepajan valmistama Otso 2 -mallinen järeä 40 tuuman raamisaha sekä erillinen särmäyssaha, jolloin Oikarin sahalla pystyttiin helposti sahaamaan vaaditut 2 000 Pietarin standarttia vientisahatavaraa, mitä yleisesti pidettiin vientisahalaitoksen minimikapasiteettinä. Sotavuodet merkitsivät pakollista taukoa sahaustoimintaan, mutta sotien jälkeen vahvana käynnistynyt jälleenrakennus nosti sahatavaran kysyntää, vaikka sitä rajoitettiin kansanhuoltoministeriön toimesta aina vuoteen 1948 saakka. Sotien jälkeen oli tukkipuuta tarjolla runsaasti ja jotkut isännät joutuivat myymään tukkileimikkoja valtion asettamien pakko hakkuiden kautta. Sotien jälkeisenä aikana Oikarin saha oli menestynyt hyvin ja sahaustoiminta pyörinyt kannattavasti. Saha työllisti kymmenittäin paikkakunnan miehiä sekä sahaustoiminnassa että talvisessa tukkien hankinnassa. Tukkien hakkuu aloitettiin yleensä pyhäin päivän aikana ja saatiin päätökseen hyvissä ajoin ennen pääsiäisenä alkavaa kelirikkokautta. Varsinainen sahaus käynnistettiin yleensä viimeistään helmikuun alussa ja sitä jatkettiin juhannukseen saakka lähes yötä päivää kahdessa vuorossa. Kesän ja syksyn aikana laatuluokkiin lajiteltu sahatavara kuivattiin isoissa lautataapeleissa vientikuivaksi ja laivattiin syksyllä ennen joulua Kokkolan satamaan Ykspihlajaan. Kuivat sahauspinnat, losot ja sahanpuru käytettiin seuraavan vuoden sahauksen polttopuuna lokomobiilissä. Vientiin kelpaamaton lautatavara myytiin paikallisille rakentajille, joita riitti sotien jälkeisessä jälleenrakennuksessa.

Pöngän kankaan ikimännikkö Kimingin ja Humpin kylien välisellä salomaalla oli laitettu myyntiin syksyllä 1950 Metsähallituksen Hämeenlinnan Aulangolla järjestämässä puuhuutokaupassa. Kesän aikana olivat tuota Suomen sodan aikaisesta metsäpalosta alkunsa saanutta hyvälaatuista mäntyleimikkoa Kimingin ja

Humpin välisellä valtionmaalla käyneet katsomassa sahamiehet isolta alueelta Metsähallituksen Karstulan konttorilta saatujen leimausluetteloiden kanssa. Taloustirehtööri Otto Möttönen ja hänen yhtiökumppaninsa Männikön Paavo olivat ihastuneet vankkarunkoisen ja jouhevan ikipetäjikön hienoon oksattomaan laatuun. Oikarin Sahan metsätyönjohtajana pitkään toiminut Niemisen Martti ja Männikön Paavo olivat monen viikon ajan yrittäneet pitkien haakikaulainten avulla arvioida leimikon oksattomien 1. luokan tukkien määrää ja varsinaisena kävelevänä laskukoneena tunnettu Niemisen Martti oli tehnyt tarkkoja laskelmia leimikosta saatavan oksattoman tyvitukin ja u/s-laatuksen sahatavaran määrästä. Nyt oli tarjolla miesmuistiin paras leimikko ja niin paljon oksatonta tyvitukkia, ettei varmaan koskaan tule vastaavaa eteen. Taloustirehtööri Möttönen oli päättänyt ostaa Pöngän kankaan valtion leimikon vaikka mihin hintaan ja tämän vuoksi hän oli hyvissä ajoin järjestänyt kauppaan tarvittavan rahoituksen Karstulan Säästöpankista, jonka isännistöön hän kuului. Huutokaupassa Aulangolla piti antaa 33 prosentin käsiraha suoraan seteleinä valtion kassaan ja lopulle kauppahinnalle sitova vakuus Metsävaltiolle annettavana pankkivekselinä. Metsävaltio ei antanut mitään luottoa yksityisille sahureille. Suurempien puutavarayhtiöiden osalta riitti varmennettu pankkivekseli ilman käsirahaa. Varmuuden vuoksi taloustirehtööri oli varannut kaupantekoa varten neljä miljoonaa markkaa setelirahaa isoon nahkasalkkuun, sillä hän ennakoiki muidenkin sahureiden haluavan ostaa Pöngän kankaan tukkileimikon. Leimikko sijaitsi kohtuullisen lähellä Oikarin sahaa vain noin kymmenen kilometrin päässä ja valtatie varteen Pöngän miilun laanipaikalle hevospelissä kuljetettavat tukit oli helppo ajaa sahalle ilman minkäänlaisia kelirikko-ongelmia.

Aluemetsänhoitaja Mauno V. Pohjola toimi Aulangon puuhuutokaupan pitkäaikaisena meklarina aina 1960-luvulle saakka, koska mies oli tunnettu supliikkimies ja jämäkkä Metsävaltion virkamies. Manu Pohjola oli hyvin tietoinen tänä syksynä myytävän Pöngän kankaan ikipetäjikön hyvästä tukin laadusta ja vakuutti kaikille leimausluetteloja etukäteen konttorilta hakeneille sahamiehille, että Metsävaltio ei tule tällä kertaa luopumaan halvalla nyt myynnissä olevasta laatuapuusta. Pöngänkankaan ikimännikkö oli ollut Pohjolan edeltäjän aluemetsänhoitaja Philippus Ver-

hon silmäterä ja tämä oli yrittänyt saada rauhoitettua vanhan männikön ja liitettyä sen osaksi aiemmin perustettua ja rauhoitettua Verhönkankaan aarnimetsää. Sotien jälkeen valtio tarvitsi rahaa ja Pöngän kankaan 15 hehtaarin laajuinen leimikko oli päätetty Metsähallituksen piirikuntakonttorissa Kuopiossa laittaa myyntiin syksyn 1950 Aulangon puuhuutokaupassa. Lisäksi Metsävaltion taholla pelättiin, että Pöngänkankaan valtion maata menee siirtoväen asutustiloihin, mikä pelko ei varmaankaan ollut aiheeton, koska viereisistä Äänekoski Oy:n maista oli jo lohkottu suuret alueet Pöngän asutustiloihin. Aulangon Puuhuutokauppa kesti syksyisin viikon päivät ja tiedossa oli, että Pöngän kankaan leimikko tulee myyntiin tiistaina. Varmuuden vuoksi taloustirehtööri Otto Möttönen ja hänen yhtiömiehensä Männikön Paavo olivat lähteneet ostomatkalle Hämeenlinnaan jo aikaisin sunnuntaiaamuna ja varanneet yösijan hienosta Aulangon funkishotellista. Taloustirehtööri Otto ei erityisemmin viinaa käyttänyt ja saattoi korkeintaan illallispöydässä tilata konjakin tai pari hyvän aterian painikkeeksi. Hänen yhtiökumppaninsa Paavo ei ollut erityisen raittiusmiehen maineessa ja hän saattoi joskus sortua ankaraankin tuurijuopotteluun. Miehillä oli tarkoitus tarjota meklarina toimivalle Pohjolan Manulle hieno päivällinen Aulangon salongissa Oikarin sahan lukuun sunnuntai-iltana. Ehkäpä Manu pitäisi hieman kaupassa Oikarin sahan puolta, jos vain suinkin pystyisi. Näin ajattelivat varmaan kaikki puuhuutokauppaan osallistuneet sahamiehet ja Manulla riitti sahamiesten illalliskutsuja ja ilmaista viinaa koko sen viikon ajan joka illalle niin kauan kuin huutokauppa kesti Aulangolla.

Aluemetsänhoitaja Pohjolalla oli tiedossa, että Pöngän kankaan isosta laatu leimikosta oli muitakin vakavasti kiinnostuneita sahureita, ainakin Äänekosken Parantalassa toimiva puutavaraliikemies Tuure Mankki, Heikinmäen sahan miehet Soinista ja varmaan muitakin Pohjanmaan naapurikuntien sahureita kuten Kankaan Viljo Lehtimäeltä, Kallenkosken sahan patruuna Hakola ja Kitulankosken miehet Töysästä sekä Ostolan höyrysahan miehet Ähtäristä. ”Kyllä nyt pojat rahsalkun paksuus ratkaisee Pöngän kankaan kohtalon”, Mauno Pohjola intoili Oikarin sahan miehille Aulangon illallispöydässä snapseja kallistaessaan. Puutavaraliikemies Tuure Mankki ei tuntunut olevan Pohjolan suosiossa, sillä Viipurista liikkeensä Keski-Suomeen

sodan jälkeen muuttanut mies oli joskus moittinut julkisesti Mauno Pohjolaa siitä, että hän oli liian helposti luovuttanut Viipurin puna-armeijalle kesäkuun 20 päivänä vuonna 1944. Myös Oikarin sahan miehet tiesivät, että erityisesti tämä asia vaivasi Mauno Pohjolaa, joka oli ollut komppanian päällikkönä eversti Armas Kempin 20. prikaatissa heidän yrittäessään epätoivoisesti puolustaa Viipuria päälle vyöryvien puna-armeijan divisioonien tunkeutuessa auttamatta Karjalan pääkaupunkiin. Taloustirehtööri Otto oli vannottanut yhtiökumppaniaan Paavoja, että siitä Viipurin menetyksestä ei sitten missään vaiheessa Manu Pohjolan kanssa puhuta, koska tämä oli kunniakkaalle rintamaupseerille hyvin arka aihe. Toisaalta Viipurin menetys yhdessä päivässä ei ollut Kempin rykmentin eikä Manu Pohjolan vika, vaan siinä oli ollut jos minkälaista sählyäystä ylemmissä sotilasportaissa ja suurin osa parhaansa tehneistä rintamakomentajista kapteeni Pohjolan tapaan oli joutunut Viipurissa pahaan välikäteen. Tuure Mankki oli ostanut Äänekosken Parantalasta ison kartanon, johon kauppaan oli sisältynyt voimalaitoksen rakentamismahdollisuus Pyhäjärvestä Kiimasjärveen laskevaan Parantalalle koskeen. Varsin pian Mankki oli onnistunut myymään koskioikeudet kovaan hintaan maakunnan uudelle sähköyhtiölle Keski-Suomen Valo Oy:lle, joilla rahoilla hän oli ostanut ison metsäalueen Keiteleellä rannasta Konginkankaan Liimattalasta.

Taloustirehtööri Otto Möttönen ja hänen yhtiökumppaninsa Männikön Paavo laskeskelivat tarkkaan ennakkoon, miten korkealle hinnassa he voisivat mennä Pöngän kankaan osalta. Ylimmät Karstulassa mäntytukista maksetut kantohinnat olivat olleet sinä vuonna siinä 20 ja 30 markan välillä kuutiojalalta. Toisaalta näin hyvää tukkia ei ollut aiemmin ollut tarjolla. ”Kyllä meidän pitää varmaan sinne yli 50 markan tasolle venyä”, taloustirehtööri arveli itsekseen, mutta hän oli mielessään valmistautunut maksamaan kovempaakin hintaa. Kuitenkin 100 markkaa kuutiojalalta oli se ehdoton takaraja, jota ei olisi varallista ylittää. Satasten kanto hinnalla koko 100 000 kuutiojalan leimikko tulisi maksamaan jo 10 miljoonaa markkaa ja lisäksi leimikosta kertyneestä pinotavarasta piti vielä maksaa erikseen jokin hinta, eikä miehillä ollut varmaa tietoa, kuinka päästä kertyneestä propsipuusta eroon. Huutokauppaa edeltävän yön miehet nukkuivat levottomasti hotellihuoneessaan Aulangolla. Varmuuden vuoksi talousti-

rehtööri oli vielä huutokauppapäivän aamuna soittanut Säästöpankin johtajalle Onni Vekaralle ja pyytänyt pankki-Onnia nostamaan sovittua Oikarin sahan vekselilimiittia 10 miljoonaan markkaan. Tämä oli vaatinut kuitenkin sen, että sekä taloustirehtööri että hänen yhtiökumppaninsa Paavo joutuivat laittamaan kumpikin talonsa pantiksi ja vekselilimiitin vakuudeksi. Isossa nahkasalkussa taloustirehtöörillä oli neljä miljoonaa markkaa isoina seteleinä käsirahan maksua varten. Tämän maksun jälkeen sahayhtiön kassa olisi tyhjänä monta viikkoa, ennen kuin vientikaupoista saataisiin sahan kassaan uutta rahaa.

Huutokauppa aloitettiin tiistaiamuna sotilaallisen tarkasti kello 9.00 meklarina toimineen Manu Pohjolan paukutellessa vankkaan tammipöytään kolme kertaa isolla puunuijalla hienossa ravintolasalissa. Metsähallituksen tuimailmeinen kamreeri Mertola vartioi Mannun vieressä olevaa isoa teräksistä kassakaappia kuin haukka. Ilmassa oli suuren urheilujuhlan tuntua, kun sahamiehet astuivat huutokauppasaliin isojen nahkasalkkujensa kanssa. ”Rahamiehet istukoot etupenkkiin ja luikurit taakse”, Manu Pohjola leukaili tunnelmaa keventääkseen. Roteva liikemies Tuure Mankki istui retevästi etupenkissä isoa sikaria tuprutellen vierellään kaksi isoa nahkasalkkullista setelirahaa. Mannin vieressä istui Kallenkosken sahan patruuna Hakkola Töysästä, joka oli vakavaraisen rahamiehen maineessa. Siellä oli muitakin sahamiehiä Pohjanmaalta Ähtäristä, Soinista ja muistakin pitäjistä kaikilla isot rahasalkut mukanaan. Lehtimäen sahan omistaja Viljo Kangas, joka oli alun perin länki- ja rukkaskaupoilla hankkinut sotien jälkeen suuren omaisuuden ja ryhtynyt sahuriksi edellisenä vuonna, istui vaiteliaana Mannin ja Hakkolan vieressä. Taloustirehtööri ja Paavo istuivat toiseen riviin tarkkailemaan tilannetta. Taaempaan istuivat arvokkaasti isompien firmojen edustajat Kymi-yhtiön metsänhoitajat Butzow ja Thomé hienoisissa huopahatuissaan ja diagonaalipuvuissaan. Omassa rivissään istuivat arvokkaasti myös Serlachiuksen ja Enso-Gutzeitin miehet. Siellä oli myös Pietarsaaresta tullut Pohjanmaan puun metsäpäällikkö Walter Eklöf, tunnettu kaivospuun ostaja, joka ei tiettävästi kovin hyvin suomen kieltä osannut. Takarivissä istuivat Oy Suomen Powell & Duffryn yhtiön miehet, jotka myös ostivat kaivospuuta ja pylväitä.

Metsähallituksen puuhuutokauppa meneillään Aulangon hotellissa Hämeenlinnassa syksyllä 1965. Etummaisessa pöydässä metsäylioppilaat Heikki Koivisto, Paavo Karvinen ja Asko Painilainen, joille tutustuminen huutokauppaan kuului Hyytiälän kurssin 55 metsäteknologian syysharjoitteluun. Kuva: Tapio Erkkilä, Lusto, Tapio Erkkilän kokoelma.

Manu Pohjolan autonkuljettaja Einari Poikonen Karstulasta oli aamulla kertonut Männikön Paavolle Pohjolta saatuna varmana tietona, että tämän päivän huutokauppa aloitetaan propsileimikoista, sitten myydään kaivospuuleimikot ja tukkileimikot tulevat myyntiin vasta lounaan jälkeen ja Pöngän kangas viimeisenä iltapäivällä. Taksi-Einari oli myös vihjaillut Paavolle, että Pohjola haluaisi myydä Pöngän kankaan leimikon kotipitäjän miehille, jotta saataisiin työtä Karstulan rintamamiehille. Mankille ei kuulemma haluttaisi myydä mitään, kun Pohjola oli syvästi loukkaantunut viipurilaisen liikemiehen vihjailuista vuoden 1944 tapahtumien osalta. ”Koettakaa nyt pojat hyvät maksaa kunnan hinta, kun on näin hyvä leimikko myynnissä”, taksi-Einari oli välittänyt Pohjolan terveiset Paavolle.

Propsileimikot menivät jouhevasti kaupaksi ilman suurempaa kilpailua ja Kymi-yhtiön ja Gutzeitin miehet kaikki saivat omat leimikkonsa sopuisaan hintaan. He

olivat varmaankin jotenkin sopineet keskenään minä leimikon huutavat. Kaivospuusta syntyi jo hieman enemmän kisaa Pohjanmaan puun ja Powellin miesten välille ja Manu Pohjola virnisteli tyytyväisenä Metsävaltion saamaa hintaa. Sen jälkeen pidettiin lounastauko ja iltapäivällä aloitettiin tukkileimikkojen myynti aloittaen Vehulta, Arpaisista ja Mäkelästä. Soinin ja Ähtärin miehet kilvoittelivat tarjotuista leimikoista ja parhaat hinnat nousivat jo reilusti yli 50 markan kuutiojalalta, vaikka Manu Pohjola yritti vedättää hintaa vielä ylöspäin. Tuure Mankki oli istunut koko päivän hiljaa aina välillä uuden sikarin sytyttäen. Taloustirehtööri ja Männikön Paavo istuivat penkillään kuin tulisilla hiilillä ja yrittivät päästä selville Mankin ja Viljo Kankaan aikomuksista. Näytti siltä, että ainakin Kallenkosken sahan patruuna Tuurista, Heikinmäen saha Soinista ja Ostolan höyrysaha Ähtäristä saivat haluamansa leimikot ja heidän käsirahansa näyttivät hupenevan metsähallituksen kamreerin käsien kaut-

ta valtion isoon kassakaappiin. Kymi-yhtiön ja Enso-Gutzeitin miehet eivät tehneet ainuttakaan tarjousta tukkileimikoista. Ehkäpä heillä oli tarpeeksi puuta omien metsien hakkuista.

Sitten päästiin päivän viimeiseen myyntiin eli Pöngän kankaan tukkileimikkoon Karstulassa. ”Nyt sitten katsotaan, onko joukossa rahamiehiä ja onko herrojen salkuissa vielä setelirahaa”, Manu Pohjola käynnisti rehvakkaasti huutokaupan. ”Pohjahintana on tässä leimikossa 30 markkaa tukin kuutiojalalta keskihintana ja 5 markkaa pinokuutiolta propsista, tehkääpä pojat tarjouksia”, Pohjola ilmoitti. Lehtimäen Viljo Kangas korotti heti 35 markkaan, Kallenkosken patruuna kiritte markalla ja Mankki lisäsi suoraan 40 markkaan. Taloustirehtööri korotti yhdellä markalla, jota Mankki korotti heti retevästi 50 markkaan kuutiojalalta. Taloustirehtööri lisäsi 51 markkaan ja Viljo Kangas 55 markkaan. ”Kyllä menee nyt liian halvalla hyvä leimikko”, Manu Pohjola muistutti. ”Jos Arpaisista ja Vehul-takin maksettiin yli 50 markkaa, pitää tästä saada tuplahinta, kun on niin isoa ja oksatonta petäjää”, Manu hehkutti. Sitten Mankki korotti suoraan 70 markkaan ja sali hiljeni vähäksi aikaa. ”Ensimmäinen kerta 70 markkaa, toinen kerta 70 markkaa” ja sitten Manu piti pitkän tauon saadakseen vedätettyä uusia tarjouksia. Taloustirehtööri nosti 75 markkaan ja korotti propsin pohjahintaa 12 markkaan pinokuutiolta, mikä sai Kymi-yhtiön herrat virnistelemään. Edes parhaita propsileimikoista hinta ei ollut noussut juurikaan korkeammalle. Niemisen Martti oli laskenut tarkasti tukkileimikosta kertyvän propsipuun määrän, joka oli yllättävän pieni ja paljon vähemmän kuin alkuperäisessä leimausluettelossa, mitä muut ostajat eivät välttämättä tienneet. Lehtimäen sahuri Viljo Kangas nosti 80 markkaan, Kallenkosken patruuna 85 markkaan ja siihen Mankki heti perään 87 markkaan. Taloustirehtööri nosti 90 markkaan, minkä jälkeen Manu rupesi taas vetkuttelemaan; ensimmäinen kerta 90 markkaa, toinen kerta 90 markkaa, tuleeko vielä huutoja. Mankki nosti tarjouksensa itsevarmasti 91 markkaan ja nyt oli saavutettu kaikkien aikojen kovin tukin hinta Aulangon puuhuutokaupoissa. Lehtimäen Viljo Kangas oli hiljaa ja näytti, että hän oli jo pudonnut kisasta. Taloustirehtööri nosti hinnan 93 markkaan ja Mankki pärytti heti perään 94 markkaan ja Kallenkosken patruuna 95 markkaan. Pöngän kankaan leimikko näytti

olevan kolmen ostajan käsissä ja kaikki kuuntelivat hii-ren hiljaa salissa miten korkealle tukin hinta nousisi. Mankilla riitti vielä virtaa ja hän nosti empimättä 99 markkaan kuutiojalalta, mikä rupesi kylmäämään taloustirehtööriä ja hänen yhtiökumppaniaan Paavoa. ”Minä tarjoan 100 markkaa kuutiojalalta”, ilmoitti taloustirehtööri ja lisäksi Paavo teki yllättäen perään lisätarjouksen 25 markkaa pinokuutiolta propsista, mikä yllätti kaikki muut puun ostajat. ”Nyt kyllä meni Mankilta ja Kallenkosken patruunalta jauhot suuhun, kun joutuisivat noin kallista propsia ostamaan”, joku Gutzeitin miehistä kommentoi jälkiviisaasti takariveistä. ”Tarjottu on 100 markkaa kuutiojalalta ja 25 markkaan propsipuusta”, Manu kertasi. Ensimmäinen kerta 100 markkaa, toinen kerta 100 markkaa ja sitten meklarina toiminut Manu Pohjola piti kuolettavan pitkän tauon samalla tuijottaen saliin ja erityisesti eturivissä mustanpuhuvana istuvaan Mankkiin ja vaitonaiseen Kallenkosken patruunaan. Salissa oli aivan hiljaista monta minuuttia, kun kaikki pidättivät hengitystään. ”Missä ne ovat ne rahamiehet, vai annetaanko mennä Oikarin sahalle”, Manu vedähti edelleenkin toivorikkaasti lisähintaa. Männikön Paavon tarjous nostaa propsipuun hintaa oli ollut viisas veto, sillä yleensä sahamiehet kartoivat propsipuuta kuin ruttoa, sillä siitä oli vaikea päästä kannattavasti eroon isojen firmojen kitsastellessa ostossa sahureilta, joiden he tiesivät olevan pakko-raossa.

Niinhän siinä sitten kävi, että meklarina toiminut Manu Pohjola löi vihdoin kolmannen kerran nuijansa Aulangon tammipöytään. Pöngän kankaan leimikko oli myyty Oikarin sahalle hintaan 100 markkaa kuutiojalalta tukin osalta ja propsipuusta huikeat 25 markkaa pinokuutiometri. Valtava puheensorina täytti huutokauppasalin ja Tuure Mankki poistui kahden ison rahasalkkunsu kanssa mustanpuhuvana salista. ”Mah-toiko sillä edes olla rahaa noissa salkuissa, vai yrittikö se vain jotakin bluffia”, joku sahamies aprikoi entisen viipurilaisen sahaparonin näyttävää poistumista huutokauppasalista. Kamreeri pyysi taloustirehtööriä suorittamaan välittömästi vaaditun neljän miljoonan markan suuruisen käsirahan, jolloin iso nahkasalkku tyhjени lähes kokonaan. Lopulle osalle yli kymmenen miljoonan markan kauppahinnasta taloustirehtööri kirjoitti pankki-Onnin Karstulan Säästöpankista asettaman vekselin panemalla nimensä vekselin taka-

Tarjous on hyväksytty, lamppu syttyy. Metsähallituksen puuhuutokauppa Aulangolla jatkuu syksyllä 1965.
Kuva: Tapio Erkkilä, Lusto, Tapio Erkkilän kokoelma.

puolelle poikittain takaajan paikalle. Vekseli toimisi nyt kaupan vakuutena, kunnes koko kauppahinta olisi maksettu ja tilitetty valtion kassaan leimikon korjuun ja mittauksen edistyessä. Mauno Pohjola oli mielessään tyytyväinen, sillä tukin hinta oli saatu nostettua aivan uudelle tasolle ja hänen inhoamansa röyhkeä puutavaraliikemies Mankki oli jäänyt nuolemaan näppejään. Hän oli myös tyytyväinen siihen, että hänen rehtinä ja isänmaallisena miehenä pitämänsä mies taloustirehtööri Otto Möttönen sai ostettua sinä vuonna ehdottomasti parhaan Metsävaltion tukkileimikon Oikarin sahalle. Miehet istuivat vielä iltaa yhdessä Pohjolan Manun kanssa ja taloustirehtööri tuprutteli paksua sikaria hienon konjakin kyytipoikana kaupan harjakaisia vietettäessä. Manu ja Männikön Paavo päihtyivät illan mittaan pahan päiväisesti ja olivat jossain vaiheessa lähes toistensa kraiveleissa kiinni. Paavo oli ärsyynty-

nyt Manun toivomuksesta, että Oikarin sahan miehet säästäisivät jättöpuuna hakkaamatta vanhan puukellopetäjän, joka oli lisäksi kuulemma vanhan kansan karsikkopuu. Manu Pohjola oli innokas metsähyönteisten tutkija ja hän oli löytänyt Pöngänkankaan ikipetäjästä harvinaisen sahajäärän. ”Eikö niitä hemmetin hapsenkakkiaisia ole kaikki metsät täynnä”, Paavo jurnutti humalapäissään. ”Tökkopa se Oikarin saha yhteen ikipetäjään kaatuu”, taloustirehtööri Otto esitti sovittellevaan tapaan ja miehet sopivat aluemetsänhoitaja Pohjolan kanssa vanhan petäjän säästämisestä hakkuulta.

Jussi Halttunen

Jatkuu seuraavassa numerossa: Korean konjunkturi ja Pöngän kankaan suuri savotta.

Ulkomaisten puulajien viljelyn historia Suomessa

Vieraiden puulajien viljely alkoi Suomessa todennäköisesti jo keskiajalla, jolloin Suomeen tuotiin ensimmäiset hedelmäpuut. Valistuksen aikakaudella 1700-luvulla Turun Akatemia aloitti intensiivisen vieraiden puulajien viljelyn, mutta näistä kokeiluista jäi hyvin vähän pysyviä tuloksia.

Vieraiden puulajien metsätaloudellisella viljelyllä Suomessa on kaksi eri historiallista lähtökohtaa. Ensimmäinen niistä on Raivolan lehtikuusikon perustaminen 1700-luvulla, ja toinen valtion metsähallinnon ja metsäopetuksen järjestäminen 1860-luvulla. Varhaisimmat viljely-yritykset olivat usein suunnittelemattomia ja niiden menestys oli yleensä huono. Syynä tähän oli, että alkuperän merkitystä ei ymmärretty riittävän hyvin eikä tarpeeksi kestävää materiaalia ollut saatavilla. Järjestelmällisempi työ vieraspuulajeilla alkoi 1900-luvulla, kun Mustilan Arboretum ja Metsäntutkimuslaitos aloittivat toimintansa. Ne ottivat työssään huomioon myös vierasperäisten lajien maantieteellisen alkuperän. Eri puolilta maailmaa on tunnistettu useita maantieteellisiä alueita, joiden ilmasto muistuttaa niin paljon Suomen ilmastoa, että niiltä todennäköisesti on saatavissa myös Suomessa käyttökelpoisia puulajeja.

Venäläiset puulajit olivat 1800-luvun lopulla Suomessa runsaimmin viljeltyjä vieraita puulajeja. Siperianlehtikuusen (*Larix sibirica*) lisäksi Suomessa kasvatettiin

myös siperianseembraa (*Pinus cembra* subsp. *sibirica*) ja siperianpihtaa (*Abies sibirica*). Myös euroopanlehtikuusta (*L. decidua*) kasvatettiin jossain määrin. Myöhemmin testattujen lajien määrä on lisääntynyt huomattavasti, mutta vain harvat vierasperäiset lajit ovat osoittautuneet käyttökelpoisiksi Suomen olosuhteissa. Ainoastaan siperianlehtikuusella ja kontortamännyllä (*Pinus contorta* var. *latifolia*) on jotain käytännön merkitystä Suomen metsätaloudessa, mutta niidenkin yhteinen osuus metsistä on vain 0,1 prosenttia.

Lähitulevaisuudessa vieraista puulajeista vain siperianlehtikuusella on jotain metsätaloudellista käyttöä Suomessa. Pidemmällä aikavälillä vieraiden puulajien viljelyä olisi kannustettava, koska niitä voidaan pitää vakuutuksena muuttuvien ilmastollisten ja taloudellisten olosuhteiden varalta. Uusissa oloissa saatetaan tarvita uusia lajeja ja tuotteita. Keräämällä viljelykokemuksia vieraista puulajeista ja ylläpitämällä viljelyperinteitä voidaan varautua muuttuviin olosuhteisiin.

Tämä on tiivistelmä julkaisusta sarjassa *Natural resources and bioeconomy studies*, sen numerossa 88/2017.

Seppo Ruotsalainen

Tämä on tiivistelmä vuonna 2013 pohjoismaisessa metsähistoriakonferenssissa Islannissa pidetystä esitelmästä. Se on julkaistu sarjassa *Natural resources and bioeconomy studies*, sen numerossa 88/2017. Laajempi Ruotsalaisen kirjoitus on Susikossa 3/2013.

Pihtakuusten käpyjen karat jäävät pystyasentoon vielä siementen ja käpysuomujen karistuakin. Meille tutumpien kuusien (*Picea*) kävyt kääntyvät alaspäin siementen kypsyessä. Kuvassa on koreanpihta (*Abies koreana*) Mustilan Arboretumissa.

Kuva: Jukka Reinikainen.

Metsähistorian kuulumisia Ruotsista ja vähän Norjastakin

Ruotsalaisen sisarseuramme *Skogshistoriska Sällskapet*in 28. toimintavuosi oli varmaan aktiivisin seuran historiassa. Vuoden 2017 ohjelmaan kuului kymmenen retkeilyä ja seminaaria eri puolilla Ruotsia. Syyskuussa seura järjesti lähes kolmen viikon pituisen retken Pohjois-Amerikan länsirannikolle.

Seuran perustoiminnot

Seura postittaa jäsenilleen vuosittain neljä painettua *Skogshistoriska Tidender* -lehden numeroa. Vuoden lopulla jäsenten postiluukuista tipahtaa laajempia artikkeleita sisältävä julkaisu *Skogshistoriska Sällskapets Årsskrift*. Jäsenillä on mahdollisuus lukea kaikki näiden julkaisujen niteet myös verkkosivustosta www.skogshistoria.se. Sivuilla on myös paljon kaikille kiinnostuneille vapaata aineistoa.

Skogshistoriska Sällskapetin vuosikokous pidetään maaliskuussa kuten meilläkin. Paikka vaihtelee; viime vuonna kokous pidettiin Falunissa, entisessä ruukinpatruunan kartanossa *Gamla Stabergissa*. Tänä vuonna kokouspaikkana on *Skogshögskolan* Uumajassa.

Seuralla on 20 alueellista yhteyshenkilöä, jotka levittävät tietoa toiminnasta, valmistelevat ja johtavat retkeilyjä sekä hankkivat uusia jäseniä. Skogshistoriska Sällskapiin kuuluu noin 1 300 henkilö-, kunnia- ja perhejäsentä. Jäsenmäärä kääntyi muutama vuosi sitten hienoiseen laskuun, mikä huolestuttaa puheenjohtaja *Hans-Jöran Hildingssonia* ja taloudenhoitaja *Bengt Steneråsia*. Kampanjaa uusien jäsenten hankkimiseksi on käyty jo parin vuoden ajan, ja tilanne näyttää jo valoisammalta. Tähän saakka suomalaiset jäsenet on voinut laskea yhden käden sormilla. Jäsenmaksu on pysynyt 300 kruunun tasolla vuosien ajan, joten sekään ei estänyt useampien suomalaisten liittymistä myös tähän naapuriseuraan.

Seuran tärkeimpiä kotimaisia yhteistyökumppaneita ovat *Skogssällskapet*, *Skog&Trä* -museoverkkoon kuuluvat metsämuseot, metsäteollisuusyritykset sekä kotiseutuyhdistykset ja Ruotsin kotiseutuliitto. Skogs-

historiska Sällskapet osallistuu myös aktiivisesti pohjoismaisen metsähistoria-yhteisön toimintaan.

Retkeily Bäckeforsissa ja Upperudissa

Viime kesän tapahtumista pääsin osallistumaan Vänerin länsipuolella Dalslandissa 8. elokuuta järjestetyille retkeilylle. Aamupäivä vietettiin *Bäckeforsissa*, jossa me lähes 50 retkeilijää saimme kuulla alueen rautaruukien moninaisista vaiheista sekä tutustuimme paikallisen ruukin raunioihin. Bäckeforsin, kuten monen muunkin rautaruukin kannattavan toiminnan mahdollistivat 1700- ja 1800-luvuilla ennen kaikkea paikakunnalta löytyvä *koskivoima ja puuhiilen jatkuvaan tuotantoon riittävät metsävarat*. Kaivoksista, järvistä ja soista saatavaa rautamalmia jouduttiin usein kuljet-

Bäckeforsin ruukin toimintaa ja raunioita esittelee Maylis Svensson Bäckeforsin kotiseutu- ja tulevaisuusyhtytuksesta. Hans-Jöran Hildingsson tekee muistiinpanoja.

Upperudin tuntija Rolf Lundberg piti vakuuttavan esitelmän paikkakunnan teollisuuden ja liikenneolojen vaiheista.

Kommande aktiviteter	
	21 MAR Ärsstämma, Skogshögskolan i Umeå 09:30 - 15:00 ☞ Barnskogsträsk 10, 907 36 Umeå ☞ Skogshögskolans studenter, Umeå
	17 MAJ Slottsskogen på Skabersjö och Torup 10:00 - 16:00 ☞ Skabersjö Slottsväg 132 233 92 Svedala ☞ Skabersjö slott
	29 MAJ Brevens bruk RIKSINTRESSANT BRUKSMILJÖ SOM MINNER OM SKOGENS BETYDELSE 10:00 - 16:00 ☞ Bruksgatan 6, 715 98 Brevens Bruk ☞ Brevens bruk
	4 JUN Sandslån i Västernorrland FLOTTNINGSEPOKEN I NORRA SVERIGE 10:00 - 16:00 ☞ Flottarvägen 74, 870 52 Nyland ☞ Sandslåns Vendrömmen & Glämsjö
	15 JUN Finnskogen och skogsfinnarna EN TIDRESA KRING GÅRDARNA MATILLA OCH JUHOLA 10:00 - 16:00 ☞ Matilla, 685 97 ÖSTMARK ☞ Finngården Matilla
	11 AUG Kolning, Skinnskatteberg KOLNING OCH TRÅKOLETS HISTORISKA BETYDELSE 10:00 - 16:00 ☞ Hergårdsvägen 8, 730 31 Skinnskatteberg ☞ Skogsmästarenskolan, Skinnskatteberg
	28 AUG Ire och Loberget, Blekinge 10:00 - 16:00 ☞ Gärde Tingsrydsvägen 886-26, 374 92 Assarum ☞ Hållaregården i Ire
	13 SEP Nationalparken Norra Kvill SANNOLIKT SVERIGES MEST BRANDPRÄGLADE SKOG 10:00 - 16:00 ☞ 598 72 Vimmerby ☞ Norra Kvills nationalpark
	26 SEP Seminarium om Märten Sjöbeck GRUNDAREN AV DEN SVENSKA MARKHISTORIEN 13:00 - 16:00 ☞ Drothningatan 95 B ☞ KSLA, Stockholm
	25 OKT Historien om ÖSA DEN SPÄNNANDE HISTORIEN OM ETT EPOKGRÄNDE SKOGSMASKINFÖRETAG 09:30 - 15:00 ☞ Humlebacken 11, 822 40 Alfva ☞ Alfva Skogstekniska Skola
	27 OKT Kvinnornas roll i skogshistorien 10:00 - 15:00 ☞ Georg Luckas väg 1, Växjö ☞ Linnéuniversitetet, M-Huset

Seuran tapahtumat 2018.

tamaan pitkiä matkoja mainittujen energialähteiden äärelle (jopa Ruotsin itärannikolta Suomen etelärannikolle 1600-luvulla). Toisaalta jokien lukuisat kosket vaikeuttivat etenkin Dalslandissa rautamalmin ja siitä valmistettujen tuotteiden kuljetusta.

Iltapäivällä esiteltiin *Upperudin* rauta- ja sahateollisuuden vaiheita 1670-luvulta lähtien sekä paikkakunnan kehittymistä *merikeskukseksi*, josta oli vesiyhteys Vänerille sekä edelleen Göteborgiin ja merelle. Reitti oli tosin erittäin vaikeakulkuinen, mutta mahdollisti kuitenkin oman sataman ja laivatelakan ylläpitämisen Upperudissa. Kauan odotettu Dalslandin kanava valmistui 1868. Se helpotti maakunnan teollisuuden kuljetuksia tuntuvasti, mutta rautaruukeille siitä ei tullut pitkäaikaista iloa. Niiden kannattavuus heikkeni 1800-luvun lopulla nopeasti, kun Manner-Euroopassa otettiin käyttöön uusia tehokkaampia raudantuotantomenetelmiä ja masuunien energianlähde vaihtui puuhiilestä kivihieksi. Dalslandissa selviydettiin kriisistä rakentamalla massa- ja paperitehtaita rautaruukkien tilalle.

Skogshistoriska Sällskapetin tämän vuoden ohjelma on jo nähtävissä seuran verkkosivuilla. Oheisessa leikkeessä näkyvät tapahtumien pääotsikot.

Suomalaismetsät

Metsähistorian Seuran vuonna 2011 tekemän Ruotsin ja Norjan suomalaismetsiin suuntautuneen retken jälkeen on kehitys etenkin Ruotsin puolella edennyt ripeästi. Värmlannin suomalaismetsät ovat nyttemmin saaneet huomiota tiedotusvälineissä ja moninaisista hankkeista päätellen myös runsaasti julkista tukea. Värmlannin maaherra Kenneth Johanssonin aloitteesta on syntynyt aiesopimus suomalaismetsien saamiseksi UNESCO:n maailmanperintökohteeksi. Lekvattnetin kylään on perustettu monipuolisia palveluja tarjoava *Torsby Finnskogscentrum*, joka on kesäkuukausina auki kaikkina päivinä ja talvisin sopimuksen mukaan. Suomalaismetsiin tutustuminen on hyvä aloittaa täältä.

Mattilan tilan nykyinen isäntä Kurt Eide esittelee savupirtin toimintaperiaatetta Tapani Jääojalle.

Tunnetuimmat suomalaistalot Juholan ja Mattila ovat ensi kesänä myös Skogshistoriska Sällskapetin 15. kesäkuuta järjestettävän retken kohteena.

Metsämuseoverkko

Ruotsin metsämuseot ovat verkosioituneet. Ne julkaisevat yhteistä esitettä, joka löytyy sekä Skogshistoriska Sällskapetin että museoiden verkkosivuilta. Esitteessä on myös oheinen sijaintikartta, josta on hyötyä metsähistoriallisia matkoja suunnitteleville.

Särna Skogsmuseum (Lomkällan)

Esimerkiksi lukuisista metsämuseoista otan Särnan metsämuseon, joka sijaitsee Taalainmaalla lähellä Norjan rajaa. Museo toimii pääasiassa kesäaikaan ja itsepalveluperiaatteella, mutta oppaankin saa paikalle etukäteen tilaamalla. Rakennukset ja muut kohteet on sijoitettu useiden kymmenien hehtaarien alueelle kuivalle mäntykankaalle ja järven rantaan. Kussakin kohteessa on teksti- ja kuvataulut aihetta havainnollistamassa. Metsä-

historian lisäksi museossa esitellään norjalaisten ja ruotsalaisten yhteistoimintaa II maailmansodan aikana Saksan armeijaa vastaan kohdennetussa vastarintaliikkeessä.

Lyckselen metsämuseota ei voi tässäkään kirjoituksessa jättää mainitsematta, koska se on ”suurin ja kaunein” Ruotsin metsämuseoista ja toimii ympärivuotisesti. Lycksele sijaitsee 150 kilometriä Uumajasta luoteeseen Sinisen tien varrella. Museo on Metsähistorian Seuran tärkeimpiä yhteistyökumppaneita Ruotsissa.

Särnan metsämuseo kartalla.

Päärakennuksessa on vastarintamuseo, kahvila ja myymälä.

Suo- ja järvimalmista tehtiin myös rautaa pienissä hyteissä ja vaatimattomilla työkaluilla.

1900-luvun työkaluja, mittavälineitä sekä majoitukseen ja ruokahuoltoon liittyviä esineitä on esillä useissa rakennuksissa.

Norjan metsämuseoita

Norsk Skogmuseum Elverumissa on meidän Lustome tapaan Norjan johtava metsämuseo. Myös metsästys, kalastus ja norjalaisille tärkeä "friluftsliv" kuuluvat museon toimialoihin. Elverum sijaitsee Glomma-joen rannalla hyvien liikenneyhteyksien äärellä, lähellä valtateiden 2 ja 3 risteystä noin 140 kilometriä Oslost pohjoiseen. Norsk Skogmuseum on tärkein norjalainen kumppanimme pohjoismaisessa yhteistyössä. Norjassa ei ole valtakunnallista metsähistorian seura.

Fetsundin uittomuseo läheiseltä maantiesillalta kuvattuna.

Lähempänä Osloa, niin ikään Glomma-joen rannalla sijaitsee *Fetsundin uittomuseo*. Uiton rakenteita ja aluksia on koottu joelle noin kahden kilometrin matkalle (tai säilytetty alkuperäisillä paikoillaan). Uittomuseo on auki kesäaikaan. Myös Fetsundiin on hyvät liikenneyhteydet sekä Oslostä että Ruotsin puolelta omalla autolla ja julkisilla kulkuneuvoilla.

Tapani Tasanen, teksti ja kuvat

Lisätietoja

Skogshistoriska Sällskapet: <http://skogshistoria.se/>

Tämän vuoden aktiviteetit:

<http://skogshistoria.se/aktiviteter/>

Aikamatka Mattilaan ja Juholaan 15.6.:

<http://skogshistoria.se/aktivitet/finnskogen-och-skogsfinnarna-en-tidsresa-kring-gardarna-mattila-och-juhola/>

Torsby Finnskogscentrum: <https://varmlandsmuseum.se/besok-oss/filialer/torsby-finnskogscentrum/>

Ruotsin metsämuseot: http://skogshistoria.se/wp-content/uploads/2016/03/Museifolder_170524.pdf; ja <http://www.skogsriket.se/om-natverket>

Lyckselen metsämuseo: <http://www.skogsmuseet.se/>

Norjan metsämuseo Elverum: <https://skogmus.no>

Fetsund lenser, uittomuseo:

<https://mia.no/fetsundlenser/flotingsmuseet>

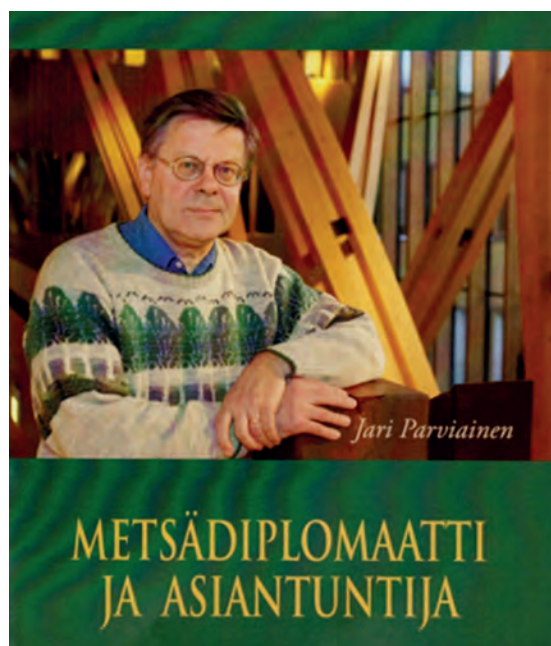
Savon saloilta metsävaikuttajaksi

Jari Parviainen, *Metsädiplomaatti ja asiantuntija*, 330 sivua, Lasermedia Oy, Joensuu.

Professori Jari Parviaisen 40 vuoden metsämiehen ura on poikkeuksellisen komea. Satoisa savotta on nyt myös kirjan kansien välissä. Sivuille tallentuu hyvin lähihistoriaamme, metsäkiistoja, Joensuun metsäntutkimuksen ja opetuksen vahva nousu, metsätiedon vientiä maailmalle, metsien sertifiointin synty ja metsäyhteistyötä Euroopan, maailmankin tasolla.

”Ken kulkee, hän näkee”

Parviainen kuvaa hienosti lapsuuttaan pientilalla. Isä toimi suntiona ja lauloi myös kirkkokuorossa. Kovalla pakkasella piti kirkon vesikattilan lämmitykseen lisätä puita neljän tunnin välein. Vuorotellen hiihtivät järven yli pari kilometriä yölläkin Jari Parviainen ja Jorma veljensä lisäämään puita uuniin. Parviainen muistelee,

kuinka 1960-luvun alussa Säyneisen kirkossa vieraili pastori Matias Sikondomboro Lounais-Afrikan Okavangolta.

Afrikan pastorin mielestä metsät ”olivat Suomen timanttikenttiä, ja Jumala oli antanut meille kunnan metsämarjat.” Sikondomboro kirjoitti Suomen havainnoistaan myös kirjan ”Ken kulkee, hän näkee”. ”Minulle tämä tapaus oli ensimmäinen askel kansainvälistymiseen”, Parviainen kirjoittaa Ja askelia onkin sittemmin karttunut: Parviainen on käynyt työmatkoillaan kaikissa maanosissa, 65 eri valtiossa. Työaikaa matkoihin kului aikaa neljä vuotta.

Asioihin riuskasti kiinni

Suomen kansainväliseen metsäasioiden hoitoon liittyy paljon metsäturismia, liikettä on, päämäärä ehkei kovinkaan kirkas. Paljon on palloamme kierretty niin, ettei sitten välttämättä väsyneenä koto-Seutulassa löydy vastausta kysymykseen ”mikä oli reissun tärkein aikaansaannos?” Parviainen tarttui esimerkiksi Saksassa Bonnissa metsäattaseana pulmiin riuskasti. Omien lasten maantiedon kirjakin työllisti. Laajalla alueella käytössä ollut maantiedon kirja kertoi useimpien Suomen järvien olevan kuolleita myrkyllisten likavesien ja ilmansaasteiden takia. Muitakin edellä mainittua pienempiä virheitä kirjassa oli. Parviainen soitti kirjan kirjoittajalle Uwe Jansenille, joka arvioi tietojen olevan peräisin Greenpeacelta, koska muita lähteitä ei ollut käytössä. Parviainen kirjoittaa, ettei päässyt keskusteluyhteyksiin Saksan Greenpeacen kanssa monista yrityksistä huolimatta. Muut ympäristöjärjestöt avautuivat keskusteluihin avoimesti eri osapuolten näkemyksiä kunnioittaen. Parviaisen kirjasta näkyvät hyvin hänen oivat yhteytensä Saksan metsätalouteen. Tieto suomalaisesta metsätaloudesta juurtui alan ammattilaisiin Saksassa ja kuva Suomen metsätaloudesta kirkastui.

Näyttö metsässä puhuu

Parviainen toi saksalaisia toimittajia Suomeen ja vei heidät myös Venäjän Karjalaan kannolle ja kylille asti tutustumaan tilanteeseen. Saksan toimittajat näkivät, että suomalaiselle Venäjä-osaamiselle olisi käyttöä koko Euroopassakin. ”Virhekäsityksiä voidaan korjata vain esittelemällä tosiasiat paikan päällä ja käytännön

tilanteissa”, Parviainen kirjoittaa. Parviainen on pitänyt paljon esitelmää Saksassa Suomen metsätaloudesta ja kertonut metsiemme käytön historiasta kuten tervan- ja kaskenpolton laajuudesta ja harsintahakkuiden sopimattomuudesta valopuista koostuviin metsiimme. Kirjoitukset alan ammattilehtiin ovat lisänneet tietoutta Suomen metsistä ja metsätaloudesta. Käsitykset joiden mukaan maamme metsät olisivat isolta osin vanhoja luonnonmetsiä, on saatu korjattua. Parviaisella onkin kanttia ja perusteet heittää mielenkiintoinen ajatus pohdittavaksi. Suomen Metsäyhdistyksen järjestämän ”Päättäjien metsäakatemia” -kaltaisen EU-päättäjien metsäkoulutus sopisi hyvin suomalaisten järjestettäväksi. Tiedon tarve ei ainakaan vähene, sen takaavat ilmaston muutos ja alati valppaat ja kekseliäät ympäristöjärjestöt.

Moninaisia valtavääntöjä

Mitä korkeammalla tasolla ja mitä kovemmilla panoksilla pelataan, sitä kovempia ovat valtaväännötkin eri tahojen kesken. Parviainen ansioitui sertifiointin asiantuntijana ja metsänomistajalähtöisen PEFC-järjestelmän kehittäjänä. Hänen hyvät yhteytensä Saksan metsätalouteen ja metsäntutkimukseen edesauttoivat menestymistä. Ympäristöjärjestöt, Greenpeace etunenässä, yrittivät kaikin keinoin mitätöidä metsänomistajalähtöisen sertifiointin etenemistä. ”Anything goes” -nimistä raporttia (”kaikki kelpaa”) levitettiin Eurooppaan maamme metsäteollisuuden asiakkaille ja ympäristöjärjestöille. Raportti teetti Parviaisella paljon töitä ja torjuntavoittoja tuli. PEFC-sertifiointi täytti vuonna 2015 kaikki Ison Britannian julkisten hankintojen vaatimukset. Kestävyyden mittareista PEFC täytti 96 prosenttia, mikä on korkein lukema kaikista tutkituista sertifiointin järjestelmistä.

Rehti yhteispelaaja

Kotikentän urakoista Parviaisen kirjassa nousevat hyvin esiin metsäalan valtaväännöt Helsinki-Joensuu. Aika monta vuoroparia piti pelata ja äheltää, ennen pääsyä nykyiseen tilanteeseen, jossa Joensuu on merkittävä ylimmän metsäopetuksen, metsäntutkimuksen ja Euroopan metsäinstituutin kotipesä. Parviainen kuvaa kiihkottomasti peliä ja kertoo muun muassa puhelinsoihtoista, jotka hän sai marraskuussa 2003 Joensuun kaupunginjohtaja Juhani Meriläiseltä ja maakuntajoh-

taja Pentti Hyttiseltä. Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) pääjohtaja Eljas Pohtila oli pitkällä sairauslomalla ja erosi lokakuun lopussa. Maakuntavaikuttajien tavoite oli siirtää Metlan ylijohdajan ja esikunnan pulpetit Vantaalta Joensuuhun. Aloite kiehutti Metlan väkeä kovin, eritoten pääkaupungin seuduilla asuvia. Parviainen kertoo omat kantansa kirjassansa ja kertoi ne myös aikanaan niin, ettei häntä päästy epäilemään vehkeilyistä.

Tutkimus toiveen varassa

Parviainen vastusti Metlan maiden siirtoa Metsähallitukselle. ”Toivottavasti valtioneuvoston Metsähallituksen korkeat tuotto- ja puunmyyntitavoitteet eivät johda ainutlaatuisten koemetsiköiden karsintaan ja lopettamiseen tai tulevia tutkimusaineistoja varten suojattujen kohteiden hakkuisiin.” ”Nykyisessä peli-, simulointi-, mallitus- ja virtuaalimaailmassa käytännön kenttäkokeiden opetuksia ei pitäisi unohtaa.” Parviaisen kirja tarjoaa hyvää, toivottavasti herättelevääkin materiaalia esimerkiksi siitä, miten eri maissa metsien suojelu on hoidettu. Riveiltä ja niiden väleistä nousee esiin eroavuuksia eri maiden metsätalouksien, metsäväen ja ylipäättään kulttuurien eroista. Matkoilla sattuu ja tapahtuu, osa koetusta huvittaa lukijaa, osa ei. Kirjan tiivis tulevaisuuskatsaus on antoisa tiedon lähde, joka pulppuaa hyviä keskustelun aiheita. Hyvä kierros on tehty ja Parviainen siirtää nyt omien lapsuusvuosien ja työuransakin aikaista luontoharrastuneisuuttansa kuten onkimista ja metsän elämän tarkkailua lasten lapsillensa.

Juha Aaltoila

Oikolukua kahdella eurolla sivu

Tarjoan muistelmia, tieto- tai fiktiokirjoja suomeksi kirjoittaville ihmisille oikolukua kahden euron sivuhintaan. Idean palveluun sain kurssikaverini, Jari Parviaisen kirjasta. Kirjan tiedolliset ansiot ovat niin hyvät, että puutun vasta tässä lyhyessä alajutussa kirjan kielellisiin ja huolimattomuudesta johtuviin puutteisiin. Mitä sanotte sivun 137 lauseesta: ”Metsätalouden edistämistätiön hallituksen puheenjohtaja toimi Philipp von Boeslager Suomen MTK:n puheenjohtaja Esa Härmälän ja Ruotsin vastaavan metsänomistajajärjestön puheenjohtaja Tage Klinbergin vierailulla Bonnissa vuonna 1997 pääsimme keskustelemaan metsäasioista von Boeslagerin kanssa.” En pohdi, miten moinen voi syntyä. Tuolaista ei saisi tarjoilla kuningaskuluttaja-lukijalle. Sana-
muodon tulisi olla ”puheenjohtajana” ja Ruotsin mo-pj. oli Klingberg, mutta noillakaan korjauksilla ei lause tol-
kullistu ymmärrettäväksi.

Kieli on paikoin kankeaa ja ankeaa on, että osalla tarinan henkilöistä on vain sukunimi. Aina kun näppäimistön pisin nappi (ja i) jää painamatta, syntyy uusi yhdyssana kuten ”mielenkiintoisinhenkilöihin”, ”eksoottistasuomalaisille”, ainakin pari muutakin. ”Esitelmiä syntyi yli 60-70”. Tai ”Minulle jäi vieraiden eleistä ja arvioinneista päätellen hyvä tunnelma ja ymmärrys metsien käyttöä kohtaan.”

Olen toimittajan uralla jättänyt monta metsäkirjaa arvostelematta. En voi lähteä lukijoille huonoa kehumaan, huonous on usein johtunut kirjoittajan liiasta itseluottamuksesta ja kovasta kiireestä nähdä henkensä hedelmät kahden kartongin välissä. Oman tekstin virheitä on yllättävän vaikea huomata. Parviaisen kirja olisi korjaantunut oikolukemalla ja toimittamalla, lyhenty-
nytkin. Kuvitusta hallitsevat seminaaritalojen pihoissa otetut ”luokkakuvat”. Kuvatoimittaja olisi voinut olla isoksi avuksi. Suosittelen teosta silti luettavaksi ja siksi sen arvostelin. Parviainen toimi metsäattaseana, sertifioinnin eksperttinä, taimitutkijana ja metsätiedon vie-
jänä esimerkiksi. Kielipuoli on varoitettava esimerkki, jollaisesta tulevat metsäkirjan tekijät selviävät kahdella eurolla sivua kohti.

Juha Aaltoila

Tukkipuun kaatoa vuonna 1954. Toinen kaatomies on oikealla puun takana ja pitelee justeeria.
Kuva: Mauno Mannelin, Lusto, Metsätehon kokoelma.

Kahvituokio metsäkämpällä Sotkamossa Kainuussa 1940-luvulla. Kämppäemäntä Aune Mustonen kaataa kahvia elämänluukun vierellä. Seinähyllyllä on radio, joka saa virtansa Airam-paristosta. Valoa antaa karbidilamppu. Kämpän nimi on Hevonperseen kämppä. Kuva: Mauno Mannelin, Lusto, Tapion kokoelma.